

Araştırma Makalesi/Research Article

Necip Ali (Küçüka) Bey'in Hakikat Gazetesindeki Yazıları

Fatma Şahintürk*

(ORCID: 0000-0002-0435-1073)

Makale Gönderim Tarihi
13.04.2022

Makale Kabul Tarihi
20.08.2022

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Şahintürk, F., "Necip Ali (Küçüka) Bey'in Hakikat Gazetesindeki Yazıları", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7/2 (Eylül 2022): 1021-1063.

APA: Şahintürk, F. (2022). Necip Ali (Küçüka) Bey'in Hakikat Gazetesindeki Yazıları. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 1021-1063.

Öz

Necip Ali (Küçüka) Bey, genellikle Ankara İstiklal Mahkemelerinin müddeiumumisi (savcı) olması dolayısıyla hukukçu kimliği ile tanınmaktadır. Hukukçu kimliğinin yanında, mecliste beş dönem Denizli mebusu olarak görev almış, halkevlerinde idarecilik yapmış, *Ulus Gazetesi*, *Ülkü Dergisi* ve *Adliye Ceridesi* gibi çeşitli gazete ve dergilerde yazılar kaleme almış ve en nihayetinde de *Hakikat* isimli bir gazete çıkararak yazı hayatına burada devam etmiştir. Necip Ali Bey'in imtiyaz sahibi ve başmuharriri olduğu, yazı işleri müdürlüğünü Cemal Hakkı Selek'in yaptığı *Hakikat* Gazetesi, 19 Temmuz 1940 tarihinde İstanbul'da Cumhuriyet Matbaasında basılarak yayın hayatına başlamıştır. Gazete günlük akşam gazetesi olarak siyasi, iktisadi ve edebi içeriklere sahip şekilde dört sayfa halinde yayın hayatını devam ettirmiştir. Başmuharrir olarak Necip Ali Bey gazetede dünya savaşı, savaşa müdahil olan devletlerin

---

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı, Türkiye, ftmshntrk76@gmail.com.

MA Candidate, Sakarya University, Institute of Social Sciences, Main Discipline of History, Discipline of the History of the Republic of Türkiye, Türkiye.

politikaları, Türkiye'nin savaşa bakışı, ülke içinde yaşanan iktisadi olaylar ve buna karşı yapılan çalışmalar ile Türkiye nüfusuna dair düşüncelerini kaleme almıştır. *Hakikat* gazetesi, yoğun olarak savaşa müdahil olan devletlerin politikaları, savaşın genel seyri ile ülke içinde ve dışında yaşanan birçok meseleye yer vermiş olan günlük akşam gazetesidir. Çalışmada *Hakikat* Gazetesinin 19 Temmuz 1940-31 Aralık 1940 tarihleri arasında yayımlanmış olan tüm sayıları incelenmiş ve Necip Ali Bey'e ait tüm yazılar okunarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Necip Ali Küçüka, Hakikat Gazetesi, İstiklal Mahkemeleri

Articles of Mr. Necip Ali (Küçüka) in the Hakikat Newspaper

Abstract

Necip Ali (Küçüka) Bey is generally known as a legist because he is the prosecutor of the Ankara Independence Courts. In addition to his legal identity, he served as a Denizli deputy for five terms in the parliament, worked as an administrator in community centers, wrote articles in various newspapers and magazines such as *Ulus* Newspaper, *Ülkü* Journal and *Adliye Ceridesi*, and eventually continued his writing life here by publishing a newspaper called *Adalet*. With Necip Ali Bey as the concession holder and leader writer, and Cemal Hakkı Selek as the editor-in-chief, the *Hakikat* Newspaper began its publication life on 19 July 1940, by being printed in the *Cumhuriyet* Printing House in Istanbul. As a daily evening newspaper, the newspaper continued its publication life in four pages with political, economic and literary contents. As the leader writer, Necip Ali Bey wrote in the newspaper his thoughts on the world war, the policies of the states involved in the war, Turkey's view of the war, the economic events in the country and the studies carried out against it, and the population of Turkey. The daily *Hakikat* Newspaper is a daily evening newspaper that covers the policies of the states that are heavily involved in the war, the general course of the war, and many issues in and out of the country. In the study, all the issues of the journal, published between 19 July 1940 and 31 December 1940, were examined and all the articles by Necip Ali Bey were read and evaluated.

Keywords: Necip Ali Küçüka, Journal of Truth, Independence Courts

Giriş

Necip Ali Bey, 1892 yılında Denizli'de doğmuş ve İstanbul Hukuk Fakültesi öğrenciliğine kadar eğitimine Denizli'de devam etmiştir. Hukuk fakültesinin son sınıfında iken savaş nedeniyle eğitimini bırakarak Birinci

Kafkas Kolordu kıtalarında görev almıştır. Sivas kongresine en genç üye olarak katılmış ve milli mücadele döneminde aktif olarak çalışmıştır. Denizli mebusu olarak meclise girmiş ve burada beş dönem çeşitli görevlerde yer almıştır. Takrir-i Sükûn Kanunu kapsamında kurulan Ankara İstiklal Mahkemeleri savcısı olarak görev yapmasının yanı sıra Halkevlerinde idarecilik görevinde de bulunmuştur.

Hakkında yapılmış çalışmalarda kendisinin *Hakikat* Gazetesini çıkardığı belirtilse de gazetenin hiçbir sayısına ulaşamadığı konu edilmiştir¹. İstanbul Üniversitesinin 2020 yılında *Gazeteden Tarihe Bakış* projesi kapsamında erişime açılan gazete arşivinde bulunan ve 1928-1942 yılları arasında yayımlanan 55 gazeteden biri olan *Hakikat* Gazetesine ulaşılmıştır. Bu proje sayesinde 19 Temmuz 1940 tarihinde yayın hayatına başlayan *Hakikat* Gazetesinin 31 Birincikânun (Aralık) 1940 tarihine kadarki tüm sayılarını inceleme imkânına sahip olunmuştur. 162 sayısına erişilen gazetenin 110 sayısında yazısı olduğu görülmektedir. Yazılarında dünya savaşı sürecinde savaşa müdahil olan devletlerin durumuna; savaşın etkilerinin Türkiye'ye yansımalarına; savaşın ekonomik, sosyal ve siyasal etkilerine; nüfus politikasına ve yurt içinde yaşanan meselelere dair görüşlerini kaleme almıştır.

Çalışmada ilk olarak Necip Ali Bey'in hayatı anlatılmış, ardından *Hakikat* gazetesinin genel çerçevesi çizilerek kendisinin gazetede yayımlanan makalelerinde yoğunlukla ele aldığı konular başlıklar altında açıklanmıştır. Gazetede yayımlanan yazıları objektif olarak değerlendirilmeye çalışılarak, yaşanan gelişmelere karşı bakış açısı ve düşünceleri görülmüştür. Çalışmada kullanılan temel kaynak *Hakikat* Gazetesi olmuştur. Makale metni oluşturulurken Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Adliye Ceridesi, Süleyman İnan'ın 2013 yılında yayımlanan *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka* isimli kitabı, çeşitli araştırma eserleri ve gazete haberleri kaynak olarak kullanılmıştır.

---

¹ Süleyman İnan, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2013, s.24,29.

Necip Ali Bey'in Hayatı

Tam adı Ahmet Necip Küçüka olan Necip Ali Bey 1892 yılında Denizli'de doğmuştur². Annesi Fatma Huriye Hanım, babası kereste işi ile meşgul olan Küçük Ağa Zadelerden Ali Bey'dir. Kardeşi Ferit ile birlikte babalarının ismi olan Ali'yi ikinci isim olarak kullanmışlar ve 1934 yılında soyadı kanununun³ yürürlüğe girmesinin ardından Küçüka soyadını almışlardır⁴. 1909 yılında Denizli'nin tek lisesi olan Denizli İdadisinden mezun olmuş⁵ ve ardından İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girmiştir. Hukuk fakültesinin son sınıfında iken savaş nedeniyle eğitimini bırakarak Birinci Kafkas Kolordu kıtalarında görev almıştır. Sivas Kongresine en genç üye olarak katılmış ve milli mücadele döneminde de aktif olarak çalışmıştır⁶. Kongrenin hiçbir partiye dayanmaması ve amacın sadece Türk yurdunu kurtarmak olması gerektiğini söyleyenlerin başında gelmektedir⁷. Denizli mebusu olarak meclise girerek burada beş dönem çeşitli görevlerde bulunmuştur. Mebus olduğu beş dönem boyunca meclis çalışmalarına, özellikle hukuki konularda yapılan çalışmalara bilfiil katılarak görüş ve önerilerde bulunmuştur. Muzır hayvanların itlafi hakkındaki kanunun tatbik edilmesi⁸, Hukuk davaları usulü muhakemesi hakkında kanun layihası⁹ ve ceza usulü muhakemeleri hakkındaki kanun¹⁰ münasebetiyle yapılan çalışmalarda

² *İstiklal Mahkemeleri*, TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı Adına Yayımlayan Dr. İrfan Neziroğlu, TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, C.I, Ankara, 2015, s.26.

³ T.C. Resmi Gazete, 21.06.1934 (Sayı:2741).

⁴ Atatürk ile karşılaşmalarının birinde, Atatürk'ün kendisine "biz ağalığı kaldırmadık mı" sözü üzerine soyadını Küçüka olarak kullanmaya başlamıştır. İnan, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, s. 6.

⁵ *Ulus Gazetesi*, 29 Eylül 1941, s.5.

⁶ 18 Ağustos 1919'da Sivas'a giden heyette Belevli Yusuf Bey ve Dalamanlızade Şükrü Beyler de bulunmaktadır. Sivas'ta Mustafa Kemal ile görüşen heyet, Milli Mücadeleye verdikleri destek ve katkılarından dolayı takdirle karşılanmıştır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Tahir Kodal, "Milli Mücadelede Denizli ve Önemi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.14, S.42, 1998, s.1034.

⁷ İnan, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, s.11.

⁸ TBMM Tutanak Dergisi, dönem 2, c. V., 11 Şubat 1340 (11 Şubat 1924), s. 682-699.

⁹ TBMM Tutanak Dergisi, dönem 2, c. XXXIII., (18.06.1927), s.109-111.

¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, dönem 3, c. 10, (4.4.1929), s.16-19.

görüşlerini ifade etmiştir. Denizli mebusu olarak, 7 Ekim 1923 tarihli Honaz Nahiyesi'ne Bir Posta ve Telgraf Merkezi Açılmasına dair¹¹, 05.04.1924 tarihli Çal Kazasında Vergi ve Tapu Kayıtlarının Yanmış Olduğundan Tapu Kayıtlarının Yeniden Yazılmasına dair¹², 05.04.1924 tarihli Denizli Vilayeti'ne Bağlı Buldan Kazasıyla Güney ve Kadıköy Nahiyelerinde Dokumacılık ve Halıcılığın Geliştirilmesi İçin Ticaret Bakanlığınca Yardımda Bulunulmasına dair¹³ Yusuf Bey ile verdikleri önergeler ile 19.09.1927 tarihinde Denizli'de Meskun Balkan Muhacirlerinin Oturdıkları hanelerden Çıkarılmalarına dair çektiği telgrafla şehre ilişkin şikâyetleri ve eksiklikleri meclis gündemine getirmiştir¹⁴. Meclis-i Mebusan'ın toplandığı dönemde kimliğini gizleyerek İstanbul'a giderek yarım bıraktığı İstanbul Hukuk Mektebinden mezun olmuştur. Necip Ali Bey sırasıyla, Eşme Müddei-i Umumisi, Denizli Mahkemesi Üyesi, Sarayköy Müddei-i Umumisi, II., III., IV., V., ve VI. Dönem Denizli Milletvekili, II. Dönem Ankara İstiklal Mahkemesi Savcısı, III. Dönem Divan-ı Riyaset Katibi ve III. ve IV. Dönem Divan-ı Riyaset İdare Memuru ve Milli Müdafaa Vekaleti Siyasi Müsteşarı görevlerinde bulunmuştur¹⁵.

Sarayköy müddeiumumiliğine tayin edildikten kısa süre sonra tekrar silahaltına alınarak Haber Alma Şubesinde görevini tamamlamıştır. Burada görevini yaparken Peyam-ı Sabah'ın yazarı Ali Kemal tutuklanıp Ankara'ya götürülmek için yola çıkarıldığında ilk sorgusu İzmit'te Necip Ali Bey tarafından yapılmıştır¹⁶. Cumhuriyetin ilanı ile yeniden örgütlenen Türk Ocaklarına kayıtlı üye olan ve maddi yardımda bulunanlar arasında bulunmuş, Türk Ocaklarının farklı tarihlerde yaptığı toplantı ve kongrelerine katılmıştır. Türk ocağına maddi yardımda bulunanlar arasında olan ve encümende kendisiyle birlikte bulunan

¹¹ Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı (BCA), Muamelat Genel Müdürlüğü Kataloğu (MGMK) (Katalog Numarası: 30.10.0.0. 6.31.26), 07.10.1923.

¹² BCA, 30.10.0.0. 6.37.15, 05.04.1924.

¹³ BCA, 30.10.0.0. 6.37.14, 05.04.1924.

¹⁴ BCA, 272.0.0.12, 54.135.1), 19.09.1927.

¹⁵ Neziroğlu, *İstiklal Mahkemeleri*, c. I, s.26.

¹⁶ İnan, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, s.13. Ali Kemal hakkında geniş bilgi için bkz. Mustafa İsmet Uzun, "Ali Kemal (1867-1922)", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. II., İstanbul, 1989, s.405-408.

Hüseyin Cahit Yalçın ile Türklüğe hizmetleri olan Enver Paşa, Halis Turgut, Ömer Seyfettin, Ali Canip gibi kişilerin listede bulunmamasını eleştirenlere encümenin “*ilim, sanat ve hars*” alanında hizmet edenleri ölçüt kabul ettiklerini söylemişlerdir¹⁷.

Şubat 1925 tarihinde başlayan Şeyh Sait ayaklanması akabinde hükümetin aldığı tedbirler kapsamında Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılarak Kurtuluş Savaşından sonra kaldırılmış olan birinci dönem İstiklal Mahkemeleri¹⁸ yeniden kurulmuştur. Ankara İstiklal Mahkemesi Başkanlığına Ali (Çetinkaya) Bey, savcılığına Mustafa Necati; üyeliklerine Kılıç Ali, Ali Zırh ve Reşit Galip getirilmiştir. Ancak Mustafa Necati'nin sunduğu mazeret nedeniyle yerine Necip Ali Bey seçilmiştir¹⁹. Mahkeme üyelerinin dördünün ismi Ali olduğu için halk arasında Ankara İstiklal Mahkemesine “*Dört Ali'ler Mahkemesi*” de denilmiştir²⁰. Oluşturulan ikinci İstiklal Mahkemelerinin ilkinden farkı meclis üyeleri içinden birer savcının seçilmesidir²¹. Gezici mahkeme özelliğine sahip olan Ankara İstiklal Mahkemesi İzmir, Sivas ve Maraş gibi ülkenin değişik yerlerinde

¹⁷ Füsun Üstel, *İmparatorluktan Ulus Devlete Türk Milliyetçiliği; Türk Ocakları (1912-1931)*, İletişim yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2004, s.158.

¹⁸ 29 Nisan 1920 tarihinde 14 madde halinde çıkarılan Hıyanet-i Vataniye Kanununun 1. maddesi ile Meclisin meşruluğu kabul edilmiş; 2., 45. ve 46. maddeleri gereğince de bozgunculuk yapanlar ve onlara yardım edenler kanun kapsamına alınmıştır. Kanundan beklenen sonuç alınmadığı için Firariler Hakkında Kanununun meclis tarafından kabul edilmesi istenerek Hıyanet-i Vataniye Kanunu daha etkin hale getirilmek istenmiştir. Yapılan görüşmeler neticesinde 45 numaralı meclis kararıyla Ankara, Konya, Isparta, Sivas, Kastamonu ve Kayseri olmak üzere 7 bölgede bu mahkemelerin kurulmasına karar verilmiştir. 26 Eylül 1920 yılında çıkarılan 28 numaralı kanunla İstiklal Mahkemelerinin yetkileri genişletilmiştir. Ankara dışında kurulan ilk mahkemeler 17 Şubat 1921'de kapatılmıştır. Daha sonra yaşanan olumsuz hadiseler nedeniyle Konya, Kastamonu ve Samsun'da mahkemeler yeniden kurulmuş ve 5 Ağustos'ta çıkarılan 144 numaralı kanunla Meclis, doğrudan bu mahkemeleri Mustafa Kemal'e bağlamıştır. Kurtuluş Savaşından sonra bu mahkemeler kaldırılmış ancak Şubat 1925 tarihinde başlayan Şeyh Sait ayaklanması akabinde hükümetin aldığı tedbirler kapsamında Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılmış ve İstiklal Mahkemeleri yeniden kurulmuştur. Biri isyan bölgesinde diğeri Ankara'da olmak üzere iki mahkeme kurulmuştur. Bkz. Neziroğlu, *İstiklal Mahkemeleri*, C. I, s.1- 3.

¹⁹ Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi, Yeni Türkiye'nin Oluşumu (1923-1938)*, Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2013, s.116, 119.

²⁰ Ergün Aybars, *İstiklal Mahkemeleri*, Doğan Kitap, 2. Baskı, İstanbul, 2018, s. 383.

²¹ Hulusi Turgut, *Kılıç Ali'nin Anıları*, İş Bankası Kültür Yay., 23. Baskı, İstanbul, 2020, s. 380.

yargılamalar yapmıştır. Mahkemenin en bilenen davaları arasında Şeyh Sait İsyanı, Hüseyin Cahit Yalçın davası, Komünizm Propagandacılar davası, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılması davası, İzmir Suikastı ve İttihatçılar davası vardır. İzmir yargılamaları sırasında söz isteyerek, mevcut delillere göre davanın iki boyutu olduğunu ifade etmiştir. Birincisinin Cumhurbaşkanı suikast, ikincisinin ise hükümetin devrilmesini isteyen ve bunun için hareket eden eski İttihatçı liderlerin bulunduğu "Kara Çete" davası olduğunu belirterek davanın Ankara'da görülmesi gerektiği talebinde bulunmuştur. Bu talep mahkeme heyeti tarafından kabul edilerek dava İzmir Suikastı ve İttihatçılar davası olarak ikiye ayrılmıştır. Atatürk'e yapılan suikastta en büyük fail olarak Kara Kemal'i öne çıkarmıştır²².

Necip Ali Bey'in Cumhuriyet Halk Partisi Umumi İdare Heyeti azası²³ olarak Halkevleri bürosunun başında Halkevlerinin kuruluş ve genişleme dönemindeki kültür çalışmalarında önemli katkıları olmuştur²⁴. Halkevlerinin açılmasını, Cumhuriyetin ilanı ve Lozan zaferi gibi milli bir inkılap hareketi olarak gördüğünü ifade etmiştir²⁵. Halkevlerinin çıkarmış olduğu *Ülkü*²⁶ ve *İnanç*²⁷ dergilerindeki yazılarının yanı sıra çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış siyasi, toplumsal yazıları ve

²² Savaş Sertel, Şahin Yedek, "İttihat Ve Terakki'nin Küçük Efendisi: İaşe Nazırı Kara Kemal Bey'in Hayatı Ve Faaliyetler", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl 8, Sayı XXIV, 2015, s.395,397.

²³ Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi, Cumhuriyet Halk Partisi, Kurum: 490.1.0.0, K: 201, G:796, S:5, 22.12.1940.

²⁴ Naşit Uluğ, *Ulus*, 29 Eylül, s.2.

²⁵ Süleyman İnan, "Denizli'deki Halkevleri ve Faaliyetleri (1932-1951)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S 25-26, 2000, s.137-138.

²⁶ Adını Mustafa Kemal'in Uygurca *Ülgü* kelimesinden ilham alarak verdiği *Ülkü Dergisi* halkevleri dergisi olarak 1933-1950 yılları arasında üç farklı seride yayın yapmıştır. Bkz. İbrahim Erdal, "Ülkü Mecmuasına Göre Erken Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikası (1923-1938)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 48, 2011, s.780.

²⁷ Denizli Halkevinin çıkardığı dergi olan *İnanç Dergisi* adını, burada hüküm sürmüş olan İnançoğullarından alarak Denizli'nin kendi tarihine dayandırılmıştır. Derginin yayımlanmaya başladığı tarihlerde Denizli milletvekili olan Necip Ali Bey, derginin isminin sadece Denizli'yi hatırlatmadığını aynı zamanda Atatürk İnkılaplarına olan inancın da ifadesi olarak anlaşılması gerektiğini derginin birinci sayısında yazdığı yazısında ifade etmiştir. Bkz. Süleyman İnan, "Denizli Halkevi Dergisi: İnanç (1937-1946)", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 15, S.15, 2004, s.85.

hukuk incelemeleri bulunmaktadır. 25-27 Mayıs 1935 tarihinde yapılan Birinci Basın Kongresine CHP adına katılarak Türk basınının inkılâplarla beraber hareket etmesi gerektiğinin önemine dair önemli bir konuşma yapmıştır. Kendisi de ölümüne kadar yazmış olduğu yazılarında bu konuşmada üzerinde durduğu esasları dikkate almıştır²⁸.

1931 yılında *Kadın Hukuku*, 1936 yılında *Çocuk Hukuku* ve 1937 yılında *Evrensel Anne Hukuku* adlarında üç kitap yazdığı da belirtilmelidir. Kadın Hukuku adlı kitabı 201 sayfa, *Mukaddime, Kadın ve Hak, Hukuk, En Eski Devirlerden Bugüne Kadar Kadının Cemiyet İçindeki Durumu ve Hukuku, Hıristiyanlıkta Kadın, İslamiyet'te Kadın, İngiltere'de Kadın Hareketleri ve Kadın Hukukun Erkeklerle Tamamen Eşit Olmalıdır* konu başlıklarını kapsayan önemli bir çalışmadır²⁹. Başlıklardan da anlaşılacağı üzere kadınların sosyal ve siyasi haklar kazanması, toplumda erkelerle eşit haklara sahip olmaları gibi konuları hukuki açıdan değerlendirmiştir. Kadın haklarına verdiği öneme bilinen Necip Ali Bey'in bu konuya ilişkin toplantılara katıldığına dair Afet İnan bir hatıra paylaşmaktadır. 4 Haziran 1933 tarihinde Atatürk ve aralarında Ruşen Eşref (Ünaydın), Falih Rıfkı (Atay), Saffet (Arıkan), Recep (Peker), Necip Ali (Küçüka), Fethi (Okyar), Tevfik Rüştü (Aras) ile Şükrü (Kaya) beyler gibi devlet adamlarının ve fikir insanlarının yer aldığı bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda cumhuriyetin on yılı üzerinde konuşmalar yapıldıktan sonra Necip Ali Bey belgelere dayanarak kadın haklarını savunan ve demokratik bir idare için gerekli görülen kurumların hukukçu gözüyle açıklamasını yapmıştır. O gece orada bulunan herkes demokrasi yönetimi için kadınlara seçim hakkının tanınması konusunda birleşmiştir³⁰. 6 Aralık 1934 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin oturumuna katılan Ankaralı kadınlar tarafından, Büyük Millet Meclisi üyelerinin, Türk kadınlarının sayıya seçmek, sayıya seçilmek kanununa verdiği onaydan dolayı teşekkür ettikleri mektubun okunmuştur. Teşekkür mektubunun okunmasının ardından Denizli Milletvekili olan Necip Ali Bey bir konuşma yaparak Ankaralı kadınlara göstermiş

²⁸ Murat Turan, "Türkiye'de Kemalist Basının Gelişim Aşamaları Ve Birinci Basın Kongresi (1935)", *Belgi Dergisi*, S.20, 2020, s.2527.

²⁹ Süleyman İnan, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, s. 29

³⁰ Afet İnan, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, Yeni Baskıyı Hazırlayan: Arı İnan, Türkiye İş Bankası Yayınları, 8. Baskı., İstanbul, 2009, s. 353,356.

oldukları bağılıktan dolayı teşekkür etmiştir. Devamında ise hayatın her alanında almış oldukları sorumlulukları büyük bir şevkle yapan ve erkeklerden geri olmayan Türk kadınının, siyasal haklarını kullanma konusunda da ilgi göstereceğine olan inancını ve başarı dileklerini ifade etmiştir³¹. 11 Şubat 1935 tarihinde Ulus gazetesinde “*Kadın Sayılab Olduktan Sonra*” adlı yazısında da kadınların sosyal ve siyasal alanda etkin olmaları gerektiğine vurgu yapmıştır³².

Necip Ali Bey'in ikinci önemli kitabı 1936 yılında yazdığı *Çocuk Hukuku* isimli eserdir. Bu kitabı o güne kadar yazdıklarından farklıdır ve diğer iki kitabına göre daha çok yasal düzenleme ağırlıklıdır. Hukukçu kişiliği nedeniyle konuyu hukuki açıdan değerlendirmiştir. Kitapta *Çocuk ve Sosyete* adlı bölümde devletin neden çocuklarla ilgilendiği anlatılmıştır. *Nesib Cürmü* isimli kısımda babalık hakkının sonsuz olmadığı belirtilerek devletin aile düzenini korumak adına tüm hakkı üzerine aldığı anlatılmıştır. *Suçlu Çocuklar* bölümünde reşit olmamış çocuklara verilen cezaların korkutmaktan çok kendilerini ahlak ve toplum kurallarına uymaya yönelik olduğunu ifade etmiştir. *Fuhuş ve Koruma* adlı başlık altında da en belirgin konu çocuk mahkemelerinin kurulmasının istenmesidir. Kitabın son bölümü *Çocuk ve İş'tir*, burada çocukların çalıştırıldıkları iş kolları, çalışma şartları ve çeşitli ülkelerdeki uygulamalar anlatılmaktadır³³.

1937 yılında Türk hukuk kurumu adına Ankara Halkevinde Evrensel Amme Hukuku isimli konferans hem kurum tarafından hem Adliye Ceridesinde yayımlanmıştır. Konferansta Milletler Cemiyetinin aksaklıklarını ve usul eksikliği nedeniyle görevinde başarıya ulaşamamış olduğunu ifade ettikten sonra bir öneride bulunmuştur. Yeni ve siyasi olmaktan ziyade hukuki bir kimliği olan müessesenin kurulması, burada alınan kararların herkes tarafından veri olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak bu şekilde uluslararası barışın korunacağını ve ortak medeniyetin yükselmesi için gereken imkânların sağlanmış

³¹ TBMM Zabıt Ceridesi, c.XXV., 6-12-1934, Devre:4, İctima:4, s.91., Nuray Özdemir, “Türk Kadınına Milletvekili Seçme ve Seçilme Hakkı Tanınması Üzerine Yapılan Kutlamalar”, *Journal of History Studies*, c. VI., S. 5, Eylül, 2014, s. 182-183.

³² Necip Ali Küçüka, *Ulus Gazetesi*, 11 Şubat 1935

³³ Süleyman İnan, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, s. 34-36.

olacağını belirtmiştir. Hukuk çalışmalarının pek çoğu kamu hukuku alanında olup neredeyse tümü Adliye Ceridesinde yayımlanmıştır. Hikmet Belbez, Necip Ali Bey'in Fransızcanın yanında son zamanlarda kendi gayretiyle İngilizceyi öğrendiğini, Adliye Vekâleti adına Türk Hukuk Kurumu tarafından hazırlanan Türk Hukuk Kamusu içinde “*Demokrasi-Hilafet ve Saltanatın İlgası- Kamu Hukuku-Parlamento ve Parlamento Hukuku ile Partiler*” konusunu yazacağını; ancak ani ölümü nedeniyle bunun gerçekleştiremediğini ifade etmiştir³⁴.

Necip Ali Bey, 22 Nisan 1940 tarihli 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanununun³⁵ Mecliste kabulünden sonra Ulus Gazetesinde 19 Nisan 1940 tarihinde yazdığı yazısında Enstitülerin ülkede ilköğretim mezunu öğrencilerin sayısını beklenen seviyeye yükseltecek gelişme olarak nitelemiştir³⁶. *Ulus* gazetesinin yanı sıra *Vatan* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde de yazılar yazan Necip Ali Bey, 19 Temmuz günü başmuharriri ve imtiyaz sahibi olarak *Hakikat* Gazetesini çıkarmaya başlamıştır. 2 Ekim tarihli Adliye Ceridesi'nde yakın arkadaşı olan Refik İnce'nin onun ardından yazdığı yazıya yer verilmiştir. Refik İnce, övgü dolu sözlerinin ardından onun ölmeden önce Sivas Kongresini yazmak için çalışmaya başladığını, Hakikat gazetesinin başına geçtiğini; fakat bu işin onu yordüğünü ifade etmektedir³⁷. 28. 09. 1941 günü vefat etmiş olan Denizli mebusu Necip Ali Bey'in yerine, 11.02.1942 tarihinde Haydar Günver seçilmiştir³⁸.

Hakikat Gazetesi

İmtiyaz sahibi ve Başmuharriri Necip Ali (Küçüka) Bey olan *Hakikat* Gazetesi ilk olarak 19 Temmuz 1940 tarihinde yayımlanmaya başlamıştır. Umum Neşriyatı (*Genel Yayın Yönetmeni*) idare eden ve yazı işleri müdürü Cemal Hakkı Selek'tir. Cumhuriyet Matbaasında basılan ve yerel günlük akşam gazetesi olarak yayımlanan gazete 3 kuruşa

³⁴ Hikmet Belbez, *Adliye Ceridesi*, 1941, S.11, s. 869- 870.

³⁵ T.C. Resmi Gazete, 17.04.1940 (Sayı:4491).

³⁶ Osman Safa Bursalı, “Şol Yel Esip Geçmiş Gibi: Türk Hukuk Düzeninde Köy Enstitüleri”, *Köy Enstitüleri Felsefesini Geleceğe Taşımak*, Editörler: Mehmet Şahin, Mustafa Aydın Başar, Rating Academy, Çanakkale, 2019, s.56.

³⁷ Adliye Ceridesi, S.12, s. 976.

³⁸ Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30-10-0-0, K.76, D:502, G:17,Ek:78, 11.02.1942.

satılmıştır. Aynı zamanda 3 aylık 270 kuruş, 6 aylık 525 kuruş, 1 yıllık 1050 kuruş abonelik şartlarına sahip olarak okuyuculara sunulmuştur. Gazetenin idare yeri İstanbul Türk Ocağı Caddesinde bulunmaktadır. Gazetenin ilk yayımlandığı tarihten 31 Aralık 1940 tarihine kadar yayımlanan tüm sayıları mevcuttur. Gazetenin 31 Aralıktan sonra da yayımlandığına dair çeşitli bilgiler bulunmaktadır. Bunlar arasında “Sebahattin Ali-İnsan ve Eser” isimli doktora tezi ile *Kürk Mantolu Madonna* adlı eser vardır. Bu kaynaklarda verilen bilgilere göre 18 Aralık 1940 - 8 Şubat 1941 tarihleri arasında *Hakikat* gazetesinde “*Büyük Hikâye*” adı altında *Kürk Mantolu Madonna* isimli roman yayımlanmıştır. Aynı zamanda gazetenin 8-10 Ocak 1941 günleri bayram olduğu için 14-15 Ocak 1941 tarihinde de bilinmeyen bir sebepten dolayı çıkmamış olduğu da ifade edilmektedir³⁹. “*Kürk Mantolu Madonna'nın Yükselişi*” adlı makalede de 18 Aralık'ta tefrika edilmeye başlanan bu romanın 8 Şubat 1941 tarihine kadar 48 bölüm halinde devam ettiği yazılmaktadır⁴⁰. Gazetenin 3 Aralık 1940 tarihli bir haberinde Sebahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna* adlı eserinin yakında gazetede tefrikaya başlayacağına ve 35 gün kadar devam edeceğine dair bir yazı da bulunmaktadır. Sebahattin Ali'nin arkadaşlarından Azamet Arsever'in verdiği bilgiye göre, *Hakikat* Gazetesi kendisinden siyasete karışmayan sürükleyici bir aşk romanı yazmasını istemiştir. Roman, gazetede tefrika edilirken aynı zamanda basılmıştır. Sebahattin Ali, bu duruma kızmış olsa da paraya ihtiyacı olduğu için bir şey söyleyememiştir. Gazete, parasını ödemekte zorluk çıkardığından dolayı *Kürk Mantolu Madonna* isimli romanını kısa kesmiştir. 10 Kasım 1941 tarihinde Sebahattin Ali'nin *Hakikat* gazetesi sahibi Cemal Hakkı Selek'e yazmış olduğu mektup, Azamet Arsever'i doğrulamaktadır. Mektupta, romanının tutmadığının bahane edildiği, kendisinin sürekli para istemek durumunda bırakıldığından rahatsızlık duyduğunu ifade etmiştir⁴¹. Asım Bezirci'nin verdiği bilgilere dayanılarak *Hakikat* Gazetesinin 10 Kasım

³⁹ Ramazan Korkmaz, “Sebahattin Ali-İnsan ve Eser”, Yayımlanmamış D. Tezi, *Fırat Üniversitesi SBE*, Elazığ, 1991, s. 226.

⁴⁰ Muhammet Can-Esengül Sağlam Can, “Kürk Mantolu Madonna'nın Yükselişi”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: Aralık 84, 2018, s.465.

⁴¹ Asım Bezirci, *Sebahattin Ali*, Evrensel Basım Yayın, 2. Basım, İstanbul, 2007, s.204-205.

1941 tarihine kadar yayın hayatına devam ettiği ve sahibinin de Cemal Hakkı Selek olduğu sonucuna varılabilir.

Necip Ali Bey'in *Ulus Gazetesi*, *Ülkü Dergisi* ve *Adliye Ceridesi* gibi gazete ve dergilerde birçok yazısı ve makalesi bulunmaktadır. 19 Temmuz günü imtiyaz sahibi olarak yayımlamaya başladığı *Hakikat Gazetesinde* de birinci sayfada hemen her gün gündeme dair başmakale yazıları yazmıştır. İncelediğimiz 162 sayı gazetenin 110 sayısında 2. Dünya Savaşı'nın seyrine, ülke başkanlarının nutuklarına, ekonomik gidişata ve ekonomide uygulanan politikalara, nüfus ve nüfus politikasına, Türkiye'nin savaşa bakışına ve uyguladığı siyasete, Cumhuriyet Bayramı'na, 30 Ağustos Zafer Bayramı'na ve Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümü münasebetine dair düşüncelerini bu yazılarda görmek mümkündür. Necip Ali Bey, Ağustos ayında 12 gün, Eylül ayında 6 gün, Ekim ayında 14 gün, Kasım ayında 3 gün, Aralık ayında 17 gün gazeteye yazı yazmamıştır. Gazetede neden yazmadığına dair bilgilere yer verilmemiştir. Ancak 30 Aralık 1940 günü babasının ölümü dolayısıyla kendisine taziye mesajları gönderenlere bir teşekkür yazısı yazmıştır. Bu da aralık ayında yazı yazmamasının babasının durumu ile ilgili olabileceğini göstermektedir.

Her gün dört sayfa şeklinde çıkan gazetede yer verilen yazılara bakıldığında ağırlıklı olarak Avrupa'da ve dünyada yaşanan güncel olaylar, savaşa müdahil olan ülkelere dair haberler, ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmeler, iç politikaya ve savaşın ülke ekonomisine yansımalarına dair haberlerin yer aldığı görülmektedir. Gazetede yer alan haberlerin ve yazıların, içinde bulunulan dönemin yönetimini ve politikalarını genel anlamda destekleyici, bazı durumlarda ise eleştirel üslupla yazıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca spor, kadın, çocuk, roman, hikâye, fıkra köşeleri, bulmaca, iş ilanları, kamu kurumlarının ilanları, hukuki ve güncel sosyal olaylar, çeşitli ilaç, banka ve sinema reklamları da yer almaktadır. Nusret Kürkçüoğlu "*Teknik ve İnsan*", Nasuhi Baydar "*Günün Yazısı*", Yavuz Abadan "*Meseleler*", Mümtaz Faik Fenik "*Politika-Askerlik*" ve Dr. Refii Şükrü Suvla "*Ekonomik Harp ve Harp Ekonomisi*" isimleri altında gazeteye sürekli yazı yazan yazarlardır. Ekim ayının ortalarından itibaren de Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun yazıları gazetede yer almaya başlamıştır. Çevirisini N. Aykut'un yaptığı Jack London'ın *Üç Kalp*, Kerime Nadir'in *Samanyolu-Saadetten Mahrum*,

Peride Celal'in *Ana-Kız*, Ziya Şakir'in *Bizans Saraylarında Türk Kumandanları*, Samim Kocagöz'ün *Sandık*, Ömer Nejad'ın *Beddua*, Ekrem Reşid'in *Barbaros*, Hikmet Münir'in *Meçhul Aşkın Mektupları-İpek Maskeliler* ve Sebahattin Ali'nin *Selam- Kürk Mantolu Madonna* gibi roman ve hikâyelere gazetede yer verilmiştir. 27 Aralık 1941 tarihinde *Hakikat* gazetesinde yer alan bilgide, biraz yabancı dil bilenlere yönelik Fransızca, İngilizce ve Almanca parçalar ile yazıların tercümelerine yer verileceği, böylelikle yabancı dil eğitimine destek olunacağı yer almaktadır. Devam eden günlerde gazetenin üçüncü sayfasında Fransızca, İngilizce ve Almanca okuma parçalarına ve tercümelerine yer verildiği görülmektedir. Gazetede ayrıca belli sayıda piyango kuponları verilerek okuyuculara ikramiyeler dağıtılmaktadır. *İkdam*, *Vakit*, *Cumhuriyet*, *Tan*, *Yeni Sabah* ve *Tasviri Efkâr* gibi günlük sabah gazetelerinden birer haber başlıklarına da gazetede yer verilmiştir.

Gazetenin 11 Eylül 1940 tarihinde basılan sayısında vekiller heyetinin; *Tan*, *Tasviri Efkâr* ve *Haber* gazetelerinin o günden itibaren bir hafta boyunca kapatılmasına, *Yücel* Mecmuasının ise süresiz bir şekilde kapatılmasına karar verdiği yazmaktadır. 12 Ekim 1940 tarihinde, kâğıt ve diğer malzemelerin gün geçtikçe fiyatlarının artması nedeniyle Hakikatın ayın on beşinden itibaren 5 kuruşa satılacağı haber verilmektedir. 9 Aralığa kadar 5 kuruştan satılan gazetenin, ülkede kâğıt stokunun ve dışarıdan kâğıt getirtme imkânlarının artması sonucunda, yönetimin aldığı karar ile 4 sayfa olarak ve 3 kuruşa satılmaya devam edeceği bildirilmektedir. 10 Aralık günü basılan gazetede hükümetin ucuz ekmek (halk ekmek) çeşidi hazırladığı, bu ekmeğin esmer olacağı ve henüz fiyatının tespit edilmediği haberi yer almaktadır. 12 Aralıkta hayvan bulunmadığı için et fiyatlarının yükseldiği, 16 Aralık'ta Milli Korunma Kanununda tadilat yapıldığı ve ihtikâr (vurgunculuk) suçluları için cezaların arttırılacağı yer almaktadır. 25 Aralık'ta yağ, kuru fasulye ve pirinç üzerinde fiyat artışının yapılamayacağı haber verilmektedir. Bu haberlerden anlaşılacağı üzere, Türkiye savaşa dâhil olmamışsa da yaşanan savaşın ülke içindeki sosyal ve iktisadi hayata etki ettiği açıkça görülmektedir.

Necip Ali (Küçüka) Bey'in Hakikat Gazetesindeki Yazıları

Gazetenin ilk sayısında Necip Ali Bey tarafından "*Biz Niçin Böyleyiz?*" adında bir makale yayınlanmıştır. Birinci sayfasında ilk sütunda yer alan

makalede, ülke olarak bütün dünyayı etkisi altına alan ve uzun yıllar etkisini devam ettirecek olan savaşın dışında kalmakla ne kadar isabetli bir karar alındığından söz edilmektedir. Aynı zamanda Türk devletinin amacının hiçbir devletin menfaatlerine göre değil, kendi milli menfaatlerine göre durumu tetkik etmek ve politikaya bu şekilde yön vermek olduğu da yazmaktadır. Gazetenin üçüncü sayfasının sol alt sütununda devam eden makalede, örneğin millet olarak milli mücadele başlarken İstanbul önünde duran gemilere, sokaklarda dolaşan yabancı askerlere bakarak karar verilmiş olunsaydı o günkü şerefli Türkiye'nin vücut bulamayacağı belirtilerek Türk milletinin cesaretinden ve ölümü göze alışından söz edilmektedir. "*CHP Kongresi*" isimli yazı ise Necip Ali Bey'in gazetede bilinen son yazısıdır. Parti binasında toplanan Cumhuriyet Halk Partisi'nin senelik kongresinde İstanbul'un sıkıntılına değinilmiş, partinin bütün Türk vatandaşlarını üye kabul edip her sene bu kongreler vasıtasıyla kamuoyu ile aracısız temas edilerek milli temayüllere nüfuz etmekte olduğu anlatılmıştır. Her zaman gerçekleri gören ve halkın ruhuna daima hitap eden partinin geçmişte olduğu gibi gelecek yıllarda da başarılı işlere imza atacağına vurgu yapılmıştır⁴². Gazetenin 30 Aralık 1940 tarihinde yayımlanan sayısında ise babasının ölümü üzerine kendisine taziyede bulunanlara hitaben kaleme aldığı teşekkür yazısı bulunmaktadır. Yazının bundan sonra ki kısmında kendisinin gazetede yayımlanan makalelerinde yer verdiği konular bazı başlıklar altında kısaca anlatılacaktır.

İç Meseleler ve Politika; Necip Ali Bey, üzerinde durulması gereken önemli konulardan birinin nüfus meselesi olduğunu, Cumhuriyet rejiminin bu konuya önem verdiğini ve bu amaçla iskân ve muhaceret işleri ile ilgilenilmek üzere bir vekâlet kurmuş olduğunu ifade etmektedir. Ancak hükümetin bu konuyu topyekûn olarak ele almadığını ve bu çalışmalarını ikinci plana attığını da söylemektedir. Oysaki nüfus meselesi memleketin diğer hayati meseleleri kadar önem arz etmektedir ve gereği kapsamlı bir şekilde değerlendirilerek yapılmalıdır⁴³. Memleketin mutlu ve refah içinde olması için milli mesainin sadece birkaç şehir üzerinde toplanmasının doğru ve yerinde bir karar olmadığına vurgu yapmaktadır. Başka ülkelerde nüfusun 18 yy.

⁴² "Cumhuriyet Halk Partisi Kongresi", *Hakikat*, 25 Birincikanun 1940, S. 156, s.1

⁴³ "Nüfus Davamız", *Hakikat*, 28 Temmuz 1940, S.10, s.1,3

dan itibaren köyden şehre doğru gitmiş olduğunu, Türkiye’de ise bunun tam tersinin yaşandığını ve o günlerde 18 milyonun 12’sinin köylerde yaşadığını belirtmektedir. O günlerde Anadolu’da demirci, kömürcü, bakırcı ve halıcı ismini taşıyan köylerin var olduğuna; ancak bu isimleri taşıyan sanatların sayısının azalmış olduğuna dikkat çekmektedir. Eğer köylerde hükümetin rehberliğinde bu sanatlar tekrar yapılmaya başlanırsa hem köy kalkınmasına katkıda bulunmuş olunacağını hem de ziraatın makineleştirilmeye başlanacağını⁴⁴ belirterek önerilerde bulunmuştur.

“İdarede Faydalı Bir Adım” isimli makalesinde ise bir vilayetin iyi bir valisi olduğunda o bölgede çok ve iyi işler yapılacağını ifade etmiştir. Dâhiliye Memurları Kanununun bazı maddelerinde yapılan değişiklik ile vali olmak isteyen ve buna mukabil kabiliyete sahip olan genç adayların önünün açıldığını belirtmiştir. Mustafa Kemal’in tam ve müstakil yeni Türkiye’yi kurduğu zaman 40 yaşında, İsmet İnönü’nün de Lozan’da bulunduğu 38 yaşlarında olduğuna dikkat çekerek, devletin genç ve yeni ideallere sahip idarecilerinin olması gerektiğine önemle vurgu yapmıştır. Dâhiliye vekilinin teklifi ile mecliste görüşülen ve kabul edilmek üzere olan bu kanunun idare hayatında ileri ve orijinal hareketlere olanak tanıyacağı görüşündedir⁴⁵. Düşmanların, ülkenin tüm direncini kırmak için propaganda yaparak hükümetin ithalat ve ihracat işlerini devletleştirmek istediğine dair asılsız söylentileri yaydığı dolayısıyla Ticaret vekilinin gazetelere yaptığı açıklamaların yerinde olduğu düşüncesindedir. Ticaret vekili açıklamalarında Türk vatandaşlarının kanunlar çerçevesinde fikir ve çalışma sahalarında özgür olduklarını ifade etmektedir. Fakat devlet milletin menfaatleri doğrultusunda içinde bulunulan sıkıntılı günler nedeniyle iç ve dış ticaret işlerine müdahale etme hakkına da sahiptir, görüşündedir. Bu hakkın olağanüstü zamanlarda uygulanmak üzere Milli Korunma Kanununun verdiği yetkiyle kullanılabilmekte olduğunu ifade etmektedir. Kişilerin sahip oldukları servetten ne kadar memnun olunursa, milli menfaatlere aykırı şekilde kazanılmış servete de o kadar karşı olunmaktadır. Hükümetle birlikte tüm vatandaşların bu olağanüstü zamanlarda yeni seferberlik zenginlerinin çıkmalarına engel olmalarının vatandaşlık

⁴⁴ “Köyde Sanayi”, *Hakikat*, 8 Ağustos 1940, S.19, s.1-2

⁴⁵ “İdarede Faydalı Bir Adım”, *Hakikat*, 27 Temmuz 1940, S. 9, s.1,3

görevi olduğuna vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla Ticaret vekilinin yaptığı açıklamaların söylentilere karşı iyi bir cevap niteliğinde olduğunu⁴⁶ belirtmektedir.

Ülkenin birçok yerinde köylünün topraksız olduğunu ve ortaçağ serflerine benzer bir hayat yaşadıklarına vurgu yapan Necip Ali Bey, hükümetin toprak kanunu çıkararak bu işi çözmesi gerektiğini ifade etmektedir⁴⁷. Ona göre şehirlerin en iyi şekilde imar ve refahının sağlanabilmesi için belli görgü ve bilgi seviyesine ulaşılması gerekmektedir. Bazı yerlerde görülen olumsuz işler kanunların yetersizliğinden değil, şahısların başarılı ve yeterli olamamasındandır. Memlekette güzel ve başarılı yerel yönetimlerin olduğunu ve buna en iyi örneğin de Afyonkarahisar olduğunu ifade etmektedir. Burada imar çalışmalarının en iyi şekilde yapıldığını, özel bütçelerin en yararlı şekilde sarf edildiğini ve bundan dolayı orta Anadolu'yu ve Ege'yi birleştiren kilit noktada bulunan Afyonkarahisar'ın ferah, sevimli ve medeni bir şehir olarak görüldüğünü belirtmektedir. Bu başarının en önemli sırrının her çeşit duygudan uzak durularak yapılan planlı çalışma olduğuna dikkat çekmektedir⁴⁸.

Savaşlar maddi hayatta olduğu kadar manevi hayatta da yıkıma neden olmaktadır. Eski değerler yerine yeni değerler yerleşmekte ve cemiyet temelden zedelenmekte, savaşa girmemiş olsa da tüm milletler bundan nasibini almaktadır. Dolayısıyla ülke olarak savaşa girilmemişse de Avrupa'da yaşanan manevi yıkımın etkisi er geç Türkiye'ye de gelecektir. İstanbul'da yaşanan ekmek sıkıntısı ve rüşvet olayları bu gibi manevi yıkımlara uygun ortamı sağlamaktadır. Bu gibi olaylara meydan vermemek için hükümetin gerekli kanunları çıkarıp gereği gibi uygulaması ve halkında devlete bu konuda yardımcı olması gerekmektedir⁴⁹. Özellikle doğrudan doğruya halkın ihtiyaçlarına ve özelliklerine yönelik adliye teşkilatı, idare, maarif gibi amme hizmetlerinde daha isabetli olunması gerektiği herkes tarafından beklenmektedir. Bunlar devlet mekanizmasının büyük işleridir ve bu sıkıntılı zamanlarda olmasa da bu durum geçtikten sonra hükümetten

⁴⁶ "Ticaret Vekilimizin Beyanatı Münasebetiyle", *Hakikat*, 14 Ağustos 1940, S.25, s.1

⁴⁷ "Türkiye'de Toprak Meselesi", *Hakikat*, 27 Ağustos 1940, S.38, s.1

⁴⁸ "Planlı Çalışma", *Hakikat*, 4 Eylül 1940, S.46, s.1

⁴⁹ "Ahlaksızlıkla Mücadele", *Hakikat*, 11 Eylül 1940, S. 53, s.1-2

ısrarla istenilecek hizmetler olduğu kabul edilmelidir, diyerek vatandaşların haklı beklentilerine tercüman olmuştur⁵⁰. Hükümetin bir taraftan kanun, nizamname ve emirlerle yerinde tedbirler alması gerektiğini söyleyen Necip Ali Bey, pahalılığa neden olan sebeplerden bir tanesinin de halkın gerektiğinden fazla madde alıp stok yapması ve bazı uyanık geçinenlerin de durumdan yararlanmak istemeleri olduğunu vurgulamıştır. Vatandaşların stokçuluktan vazgeçmeleri, devletin de daha fazla denetim yaparak savaş fırsatçılarına göz açtırmaması gerektiğine dikkat çekmiştir⁵¹. Birkaç kez gazetelere konu olan üniversitelerimizde yabancı profesörlerin görev almasına yönelik eleştirilere binaen yazdığı yazısında ise, “*İlyakatli ilminde başarılı ve Türkçe bilen profesörlere üniversitelerimizde kürsü verilmelidir*” diyerek görüşünü ifade etmiştir⁵².

Balkanlar; İlk olarak 30 Temmuzda yazdığı makalesinde Balkanlar hakkında görüşlerini anlatan Necip Ali Bey, bu konuya pek çok yazısında yer vermiştir. Balkan zekâsının en önemli düşüncesinin Balkan Birliği düşüncesi olduğunu; ancak bu düşüncenin bazı Balkan milletlerinin milli şuurunda daha olgunlaşmamış olduğuna vurgu yapmıştır. Bazı Balkan milletlerinin daha ziyade gündelik politikaları önemsedğini ve kendi sınırlarını komşularının aleyhine genişletmek amacıyla hareket ettiklerini ifade etmektedir. Aynı zamanda mevcut durumun, küçük milletlerin tek başına müstakil bir devlet olarak yaşamalarına olanak sağlamadığı görüşündedir⁵³. Salzburg diktalarının içeriğinin anlaşıldığı ve Romanya'nın geçen savaşta kazandığı toprakları eski sahiplerine iade etmek için yakında Bulgar ve Macar delegelerle görüşmeye başlayacağı çekilen telgraflar sayesinde öğrenilmiştir. Bulgarlar tam tersi istikamette bir görüşün ardından giderek başka istekleri takip ettikleri takdirde geçen yüzyılın Balkan faciaları tekrar yaşanacak ve büyük devletlerin nüfuz ve baskısı altına girebileceklerdir. Necip Ali Bey, Bulgar devlet yönetiminin sekiz yıldır her türlü zorluğa rağmen daima ileri adım atan Balkanlık inanç ve muhabbetini bozmaya teşebbüs etmeyeceklerdir

⁵⁰ “Memleket Derdleri”, *Hakikat*, 16 Eylül 1940, S.58, s.1-2

⁵¹ “Hayat Pahalılığı Karşısında Vatandaşın ve Hükümetin Vazifesi”, *Hakikat*, 17 İkinciteşrin 1940, S.118, s.1,3

⁵² “Üniversitemiz ve Ecnebi Profesörler”, *Hakikat*, 12 Birinciteşrin 1940, S.84, s.1-2

⁵³ “Balkanlarda Siyasi Faaliyet”, *Hakikat*, 30 Temmuz 1940, S.12, s. 1-2

diye ümit ettiklerine vurgu yapmaktadır⁵⁴. Ona göre Balkanlar, Cermen ve Latin nüfuzu altına girecek olursa siyasi istiklallerini muhafaza edemeyecekler ve kültürel varlıklarını da devam ettirmek imkânını kaybedeceklerdir⁵⁵. Bulgaristan'a ilhak edilecek yerlerdeki Türk unsurunun hüviyetine aynı Romenlere yapılan iyi muamelenin yapılacağını ümit etmektedir⁵⁶. Romenler, Bulgarlar ve Macarlar arasında yapılan görüşmelere değinen Necip Ali Bey, bu ülkelerin tarihine kısaca değindikten sonra Bulgar ve Macar taleplerinin yakında yerine getirileceğini düşündüğünü ifade etmiştir. Fakat Bulgar ve Macarların mevcut taleplerinin yanında yeni birtakım taleplerde bulunmalarının kendi aleyhlerine olacağını da söylemektedir⁵⁷. Bulgaristan'ın son günlerde elde ettiği zaferi ülke olarak dostlukla ve takdirle karşıladıklarına, buna rağmen Bulgarların devamlı suretle Türkiye'ye hücum ettiklerine ve Türklerin nasıl bir karaktere sahip olduklarını bilmediklerine dikkat çekmektedir. Türkleri Hristo Botef ve İvan Vazof gibi romantik şairlerin resmettiği şekilde tasavvur ederek sürekli tenkit etmektedirler. Öne sürdükleri konu ise yaşanan dünya siyaseti içinde Türkiye'nin ikiye bölünmüş politika yürüttüğüdür. Bu tamamıyla çirkin bir iftiradan başka bir şey değildir. *"Yeni Türkiye'nin temelleri ahlak ve fazilet esasları üzerine kurulmuştur. Bu yüzden ilk günden itibaren öncelikli olarak bizler taahhüt ettiğimiz sözlerin arkasında durmuşuzdur. Bizim politikamızın ana unsuru yurttan sulh cihanda sulhtur ve bu itibarla her devletle dost ve iyi ilişkiler kurmaktayız"*⁵⁸ demektedir.

Romanya'da yaşanan olaylar üzerine kralın istifasını ülkenin kendi iç meselesi olarak değerlendirmekte ve hiçbir ülkenin bir başka ülkenin iç meselelerine karışma hakkının olmadığına vurgu yapmaktadır⁵⁹. Yugoslavya'nın sınırlarının bir tarafından diğer Avrupa devletleri gibi bir saldırıya maruz kaldığında hiçbir zaman Romanya'nın yaptığı gibi korkak davranmayacağını ve tehlikeye silahla karşılık vereceğini

⁵⁴ "Balkanlar ve Bulgarlar", *Hakikat*, 6 Ağustos 1940, S. 17, s.1-2

⁵⁵ "Gene Balkanlar", *Hakikat*, 10 Ağustos 1940, S. 21, s.1

⁵⁶ "Bulgar ve Rumen Müzakereleri", *Hakikat*, 11 Ağustos 1940, S.22, s.1

⁵⁷ "Romanya Konuşmaları", *Hakikat*, 23 Ağustos 1940, S.34, s.1-2

⁵⁸ "Bulgar Matbuatı ve Biz", *Hakikat*, 5 Eylül 1940, S.47, s. 1

⁵⁹ "Rumanyadaki Yeni Hadiseler", *Hakikat*, 7 Eylül 1940, S.49, s.1

belirtmektedir⁶⁰. Asırlardır birçok milletin yurdu olan Balkanların tek bir milletin yurdu olamayacağını, Bulgarların Macarlar ile Yugoslavya üzerine harekât yapma niyetinin olması halinde tarihi sorumluluğun tüm sonuçlarını göz önüne alarak davranmaları gerekliliğini belirtmektedir. Yoksa haklarını savunmak için hazırlanan diğer Balkan halkları yeni birçok Görice zaferleri yapmaya hazırıldılar demektir⁶¹. Düşüncelerini aktardığı bu yazısından üç gün sonra Bulgaristan'da karışıklıklar çıktığına ve örfi idare ilan edildiğine dair çıkan haberlerin Bulgar kaynakları tarafından yalanlandığını ifade etmiştir. Ardından da Bulgaristan'da barış ve sessizlik havasının olmadığına ve eski Cermenizm'in Nazizme inkılap ederek Bulgaristan'da gizliden ve aleni faaliyetlerini yaydığına, Slavizm'inde Bolşevizm şeklinde aynı faaliyetine devam ettiğine vurgu yapmaktadır. *"Kan ve ihtilallerle yağrulmuş Bulgaristan'ın gerçeği görebilmesi bizim temennimizdir"* diyerek sözlerini noktalamıştır⁶².

Amerika ve Fransa'da Yaşanan Gelişmeler; Amerika'da yapılacak olan seçimlerde ülkenin iki büyük partisinin kıyasıya mücadele içinde olacağını yazmaktadır. Cumhuriyetçiler, elektrik şirketlerinin müşavirliğini yapan Welki'yi, Demokratlar ise tekrar Roosevelt'i aday göstermişlerdir. Seçim yarışı oldukça zor geçecektir; çünkü eğer Roosevelt seçilirse Amerika tarihinde bir ilk olacak ve bir reisi cumhur 3. kez seçilecektir. Amerika'da 2 kez reisi cumhur olan 6 kişi vardır, 3 kez seçilen hiç kimse yoktur. Roosevelt reisliği döneminde fazla devletçi davranmış ve büyük sermayeyi ürkütmüştür. Şimdiye kadar seçimleri kazanan kişiler müsteşar, müddei umumi, vali ve devlet teşkilatı arasından seçilmektedir; fakat Wilky serbest meslek çevresindedir, ferdiyettecilik ve şahsi girişimciliğin örneğidir. Her iki adaydan hangisi kazanırsa kazansın dış siyasette gerçek bir değişiklik olmayacaktır⁶³. Necip Ali Bey'in zikrettiği temenni gerçekleşmiş ve Roosevelt demokrat parti tarafından reisi cumhurluğa seçilmiştir. Roosevelt, Avrupa faciası karşısındaki düşüncelerini ve takip edeceği yolları açıklıkla ifade etmiştir.

⁶⁰ "İtalyan ve Yunan Harbi Karşısında Yugoslavya", *Hakikat*, 19 İkinciteşrin 1940, S.120, s.1,3

⁶¹ "Gene Balkanlar Etrafında", *Hakikat*, 26 İkinciteşrin 1940, S.127, s.1-2

⁶² "Bulgaristan'da Cereyan Eden Haller", *Hakikat*, 29 İkinciteşrin 1940, S.130, s.1

⁶³ "Müsyö Roosevelt'in Namzetliği", *Hakikat*, 21 Temmuz 1940, S. 3, s.1

Ardından da Havana’da toplanan Panamerikan konferansında Birleşik Amerika Dış İşleri Bakanı Cordell Hull gündeme dair önemli bir nutuk söylemiştir. Nutukta üç esasa değinmiştir. Bunlar; batı yarım küresindeki Avrupa sömürgeleri üzerinde Amerika Cumhuriyetleri tarafından ortak bir himaye kurulması, Amerika milletlerinin ekonomik refah ve yaşam seviyelerinin yükselmesi için tedbirler alınması, müşterek tehlikeye karşı uyanık olunması ve kapsamlı hareket edilmesidir. Birleşik Amerika, iç güvenliği bakımından Avrupa Savaşına dâhil olursa diğer bütün Amerikan Cumhuriyetlerinin Birleşik Amerika’yı takip edeceğine muhakkak gözüyle bakılabilecektir⁶⁴. Fransa’da yaşanan kabine sorununa da değinen Necip Ali Bey, Fransa’yı idare edenlerin kalplerinden hala daha Fransız İhtilalinin (1789) izlerinin silinmediğine işaret etmektedir. Özgürlüğün tadını bilen Fransa’nın onsoz yaşanamayacağını bildiğini ifade etmekte ve Fransa’da Vichy’ye karşı mutlak bağlılık düşüncesinin azaldığını görüldüğünü de belirtmektedir. Bu durumun çözülmesinde Fransız zekâsının, basiretinin ve dikkatinin önemli rol oynayacağı düşüncesinde olduğunu belirterek Fransa’da yaşanan kabine sorununa dair görüşlerini ifade etmektedir⁶⁵.

Savaşın Seyrine Dair Görüşleri; Japonların eskiden itibaren kabul ettikleri Asya Asyalılarıdır prensibine daha büyük bir önem vererek zamanın sunduğu fırsattan en azami şekilde yararlanmak istediklerine önemle vurgu yapmaktadır. Sovyetlerle Japonlar arasındaki ihtilafın Almanlarla olandan daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Çin’de ve Pasifik denizlerinde Amerika ile menfaatleri çatıştığından dolayı, Japonya’nın Asya hazinelerini zapt etmesi de kolay olmayacaktır. Bunun yanı sıra Japonya’nın başarısı bu savaşın sonuna bağlı bir durumdur⁶⁶. 100 yıldan az süren zaman zarfında Avrupa tekniği ile kendini geliştirmiş olan Japonya’nın, Asya’nın en kuvvetli devleti olmasına ve coğrafi olarak İngiltere’ye benzemesine rağmen doğunun geleceğine yön verecek durumda olmadığını ifade etmektedir. Çünkü Japonya kültürünün Asya üzerinde hissedilir oranda bir etkisi yoktur. Yine Amerika reisi cumhurunun söylediği “Amerika Amerikalıdır” düsturu için çalışmaya başlasalar da doğuda bunun sağlanması için gerekli şartlar

⁶⁴ “Amerika’daki Hareketler”, *Hakikat*, 26 Temmuz 1940, S. 8, s.1

⁶⁵ “Fransa’da Kabine Buhranı”, *Hakikat*, 8 Eylül 1940, S. 50, s.1

⁶⁶ “Uzak Şarktaki Hareketler”, *Hakikat*, 9 Ağustos 1940, S. 20, s.1

kesinlikle Asya'da yoktur. Çünkü Asya dinlerin, ırkların ve itikatların oldukça fazla olduğu bir bölgedir. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı Japonya başka ülkeler üzerine etki edemeyeceği gibi kendi ülkesinde de bir soğukluk oluşturacaktır⁶⁷. Japonya Uzakdoğu'daki istila planlarını kendine özgü yöntemle yerine getirmektedir. Çin kıtasını doğrudan kendisine dâhil etmek yerine kendisine tabi birtakım hükümetler oluşturarak emellerini gerçekleştirmektedir. Japonlar yeni hükümetin oluşma esaslarını kabul ederken yeni devletin sınırları içinde komünist propagandasına ve Sovyet nüfuzuna meydan ve olanak vermemek esaslarını şart koşmuştur.

Üçlü paktın Büyük Britanya İmparatorluğunu yıkmak yerine Sovyetleri küçümsediği de ortadadır. Bu hareket karşısında Sovyetlerin nasıl hareket edeceği bilinmemektedir. Doğuda yıllardır devam eden emrivakiler de doruk noktasına gelmiştir. İngiltere'den başka Amerika ve Sovyetlerin kendi hayati çıkarlarına indirilen ağır darbelere ne kadar dayanabilecekleri de merak konusudur⁶⁸. Haber ajanslarının verdiği haberlere göre İtalya Suriye'yi işgal etmek üzeredir. İtalya'nın "bizim deniz" ilkesiyle yürüttüğü politikasının gerçekleşmesi için Akdeniz'in doğusunda ve güneyinde birçok önemli noktayı tutması gerekmektedir. Bunun için de Akdeniz'deki İngiliz kuvvetlerini bertaraf etmelidir. İtalyanların Suriye'yi işgale kalkışmaları hesapsızca yapılacak bir hareket ve hata olacaktır⁶⁹. Almanya'nın yeni dünya düzenini kurmak için zorda kalmasının tek sebebi ise İtalya'dır. Akdeniz'in en kuvvetli ülkesi olmak isteyen İtalya, kuzey Afrika'da kendi hegemonyasını kurup İspanya ve Fransa'ya nefes alma hakkı tanımak istemeyecektir. Mihver tarafından savaşa davet edilen İspanya ise böyle bir hareketin iyi olmayacağı düşüncesindedir. Diğer taraftan Bulgaristan ve Yugoslavya'yı ezip geçmek için Sovyetlerle Almanların tam bir anlaşma yapması gerekmektedir. Mevcut duruma göre bu anlaşma yapılmamıştır ve bu nedenle de harekete geçilemeyecektir. Bulgaristan'da Nazi taraftarları olduğu kadar Sovyet taraftarları ile demokrasi ve özgürlük isteyen zümreler de bulunmaktadır. Bu durumda Almanya'nın bu ülkelerden asker geçirip İtalya'ya yardım etmesi oldukça zordur. Almanya'nın

⁶⁷ "Japonya ve Şarktaki Yeni Nizam", *Hakikat*, 4 Birinciteşrin 1940, S.76, s.1

⁶⁸ "Uzak Şarktaki Yeni Hadiseler", *Hakikat*, 3 Birincikanun 1940, S. 134, s.1

⁶⁹ "İtalya ve Suriye", *Hakikat*, 10 Eylül 1940, S.52, s.1

Balkanlarda bir hareket yapabilmesi için Sovyetlerin olurluğunu alması icap etmiş olsa da bu durum gerçekleşmeyecektir. Necip Ali Bey, İtalya'nın bütün emellerinden vazgeçerek gerçek vaziyetini aldıktan sonra ve Romanya, Macaristan gibi Cermen davasına boyun eğdikten sonra Almanya'nın ona gerçek manada yardım yapabileceği görüşünü benimsemektedir⁷⁰. Mihver devletleri tarafından önemli bir başarı olarak ilan edilen üçlü paktın uluslararası askeri ve siyasi durum üzerinde nasıl etki edeceği herkesin merak ettiği konulardan birisidir. Ona göre bu ittifak zaten var olan fiili duruma hukuki bir ifade vermekten başka bir şey değildir. Artık durum bir Avrupa savaşı olmaktan çıkarak dünyanın her yerine sirayet etmektedir. Savaş karşısında küçük ve büyük milletler daha açık daha isabetli ve doğru şekilde mevkilerini tespit edeceklerdir ve Paktın siyasi olarak öneminin de burada olduğu şeklinde görüşlerini ifade etmiştir⁷¹.

New York ve çeşitli haber kaynaklarının bildirdiğine göre Avrupa'nın bazı yerlerinde önceden söylene gelen açlık da vuku bulmaya başlamıştır. Avrupa'nın sadece ziraat memleketi dahi olsa 300-400 milyon halkı besleyemeyeceği düşünülmektedir. Avrupa'nın akıbetinin ne olacağı ve gelecekteki nizamı bu durum göz önünde bulundurularak şekillenecektir⁷². Almanya ilk günden itibaren sistemli bir şekilde ilerleyerek amaçlarını gerçekleştirmeyi başarmıştır. Selanik yolu ile ulaşamayacak olan Karadeniz'e Romanya'yı işgal etmek suretiyle ulaşmıştır. Alman ordusu Romanya tarafından davet edilmemiş olsa da iktidarda olan General Antonescu hükümetinin rolünün olduğu görülmektedir. İtalyanların ise Arnavutluk istikametinde herhangi bir harekete tevessül edip etmeyecekleri merak konusudur. Almanların Karadeniz'e çıkmasının ardından Sovyetlerin nasıl bir tavır alacağı da merak edilen konular arasındadır. Lozan ve Montrö'de Karadeniz hakkındaki düşünceleri bilinen Sovyetlerin bu duruma sessiz kalmayacağı düşünülmektedir⁷³. Avrupa'da savaşın başlamasından itibaren savaşa lakayt kalan Amerika, İngiltere lehinde tek bir müspet

⁷⁰ "Almanya Acaba İtalya'ya Yardım Edecek mi?", *Hakikat*, 27 İkinciteşrin 1940, S.128, s.1,3

⁷¹ "Üçlü İttifaktan Sonra", *Hakikat*, 30 Eylül 1940, S. 72, s.1

⁷² "Avrupada Açlık", *Hakikat*, 4 Ağustos 1940, S.15, s.1

⁷³ "Rumanyanın İşgali Karşısında Yeni Vaziyet", *Hakikat*, 11 Birinciteşrin 1940, S.83, s. 1

söz söylemekten çekinmektedir. Ancak yaşanan yeni gelişmeler neticesinde savaşın sadece Avrupa'ya özgü olmadığını ve bunun bir dünya meselesi olduğunu bilen Amerika zaten geçmişten gelen manevi bağları nedeniyle de İngiltere'nin yanında yer almıştır. Amerika'nın tavrı zaten belli güce sahip olan İngiltere'yi daha da güçlendirmiş, bu sırada Almanlar ise güçlerini saçıp dağıtmışlardır. Bu yüzden ülke olarak İngiliz zaferinin gerçekleşeceğine inanılmaktadır⁷⁴ diye söyleyen Necip Ali Bey o günkü şartlar altında bir barıştan söz etmenin zamanının henüz gelmediğini de belirtmiştir⁷⁵. Yıllardan beri "*bizim deniz*" iddiasında olan ve bunu gerçekleştirmek için her şeyi yapacak olan İtalya, İngiltere'nin İtalya denizlerinde elde ettiği zaferden sonra hüsrana uğramıştır⁷⁶. İtalya'nın yenilgisinden sonra artık Akdeniz'de bir şey yapamayacağını anlayan Almanya da bundan sonra emellerine ulaşmak için farklı yolları deneyecektir. Almanlarla çarpışmaya hazır milyonlarca İngiliz de sabırsızlıkla düşmanı beklemektedir. Şubat ayında olması beklenen mücadele insanlık tarihinin en büyük faciası olacak, beşeriyetin ve medeniyetin geleceğini bu savaş tayin edecektir⁷⁷.

Savaş ve Türkiye; Türk devletinin şu veya bu politikaya tevessül etmesinin söz konusu olamayacağını, Türk devletinin hür ve müstakil bir politika takip edeceğini ifade eden Necip Ali Bey, Avrupa'da yaşanan savaşın başından itibaren devlet olarak yapılanın da bu olduğuna vurgu yapmıştır. Dünyanın içinde bulunduğu bu buhranlı dönemde devletin dış siyasetinde vatandaşa düşen görevin tek ve ortak bir politika sürdürmek olacağını belirtmiştir⁷⁸. Bu ateş dalgasının her an her yerde çıkmayacağını garanti edilemez olduğunu ve bu durumda vatandaşa düşen büyük ve önemli iki görev olduğunu söylemektedir. Bunlardan birincisi savaş karşısındaki görev, ikincisi savaş sonrasındaki görevdir. Muhtemel savaş karşısında devlet ve millet topyekûn bir hazırlık içinde olmalıdır. Her savaş sonunda yeni birtakım fikirler ortaya çıkmaktadır ve bundan dolayı bu savaş sonrasında da yeni cereyanların ortaya çıkması

⁷⁴ "Harbin Yeni İnkişaf Safhaları", *Hakikat*, 14 Birinciteşrin 1940, S.86, s.1-2

⁷⁵ "Şimdi Bir Sulh Olabilir mi?", *Hakikat*, 5 İkinciteşrin 1940, S.106, s.1

⁷⁶ "İtalyan Denizlerinde İngiliz Zaferi", *Hakikat*, 14 İkinciteşrin 1940, S.115, s. 1

⁷⁷ "Son Vaziyet Karşısında", *Hakikat*, 24 Birincikanun 1940, S.155, s.1

⁷⁸ "Politikamız Kendimize Hastır", *Hakikat*, 2 Ağustos 1940, S.13, s.1-2

muhtemeldir⁷⁹. Savaş, dünyanın en güzel şehirlerini yıkarak, yakarak, kadın çocuk demeden kan dökerek en vahşi şekilde devam etmektedir. Öyle ki son bir haftadır Londra ve Berlin’de rahat içinde birkaç saat uyku kimseye nasip olmamıştır. Artık hukuk ve insaniyet esasları yok sayılmakta ve her iki taraf amacına ulaşmak için her türlü yanlış vasıtayı meşru kılmaktadır. Necip Ali Bey “*Alman cüret ve iradesi ile İngiliz sebat ve azmi çarpışmaktadır*” diyerek iki tarafın karakteristik özelliğine vurgu yapmıştır⁸⁰.

Necip Ali Bey, Bulgarların Dobruca’yı istila etmesinden sonra Romanya’ya iltica eden Türk mültecilerin Romen hükümeti tarafından Bulgarlara teslim edilmesini gazetelerden öğrendiğini yazmaktadır. Romen hükümetinin kendilerine sığınan halkı Bulgarlara teslim etmelerinin ne devletler hukukuna ne de evrensel ahlaka uygun olmadığına vurgu yapmaktadır. “*Anadolu Türkünden farksız olan vatandaşlarımızın sefil ve perişan olmalarına göz yumamayız. Aynı şekilde Köstence’de bulunan halkımızı da sefil ve perişan halde bırakamayız. Devlet olarak yapılacak iskân politikaları ve çözüm yolları sayesinde vatandaşlarımızın yanında olacağımızdan kimsenin şüphe etmemesi gerekmektedir*”, diyerek milliyetçi kişiliğini yansıtmaktadır⁸¹. O günkü şartlar altında Türkiyeli veya Türkiyesiz Balkan ittifakını İtalya’nın istemeyeceğini belirtmekte; ancak Türklerin Balkanlarda yaşayan her millet kadar etkili olduğuna ve bu sebeple Türkiyesiz bir Balkan dünyasının tasavvur edilemez olduğuna önemle vurgu yapmaktadır⁸². Macar ve Bulgar gazeteleri başta olmak üzere bazılarının Türkiye’nin takip ettiği politikanın yanlışlığından söz ettiğini söylemektedir. Türkiye’nin Avrupa’da yaşananları yakından takip etmekte olduğunu ve olaylardan kendi menfaatine göre anlam çıkararak düşüncelerini ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Türkiye’nin kararını “*tehlike ile karşılaştığımızda tıpkı geçmişte yaptığımız gibi var gücümüzle mücadele ederiz. Bize Türkiye nereye gidiyor diye soranlara, istiklale, şerefe ve medeniyete diye cevap veriyoruz*”⁸³ diyerek

⁷⁹ “Büyük Buhran İçinde Vazifemiz”, *Hakikat*, 7 Ağustos 1940, S.18, s. 1

⁸⁰ “Harbin Yeni Manzarası”, *Hakikat*, 13 Eylül 1940, S.55, s.1

⁸¹ “Dobruca Türklerinin Halleri”, *Hakikat*, 25 Eylül 1940, S.67, s.1

⁸² “Balkanlılara dair Bir Tekzip Münasebetile”, *Hakikat*, 10 Birinciteşrin 1940, S.82, s.1

⁸³ “Türkiye Nereye Gidiyormuş?”, *Hakikat*, 22 Birinciteşrin 1940, S.94, s.1-2

belirtmiştir. Necip Ali Bey, savaş süresince tarafsızlığını sürdürmeye çalışan Türkiye'ye karşı yapılan ikiyüzlü politika uyguladığı suçlamalarına, uyarılara ve nasihatlere en güzel şekilde cevap vermiştir. Bu uyarı ve nasihatlerden biri Bari radyosu tarafından duyurulmuştur. Radyo, Macaristan'ın mihvere iltihakı münasebetiyle mihverin dünyayı istila ettiğini ve buna karşı hareketin dünyaya kılıç çekmek olacağını, Amerika ile mihver dışı kalan Türkiye'nin bu gerçeği göz önünde tutması gerektiğini söyleyerek ihtar ve nasihat etmektedir. Buna cevaben Türkiye'nin olayları onlar gibi demir çerçeve içinden değil, serbest fikir ve mantıkla irdelediğini ve gerçekleri gördüğünü yazmıştır. Devamında da eğer Türkiye bir muharebeye girerse dünyaya düzen vermek için değil; eskiden beri devam edegelen milli kimliğini ve ecdadının özgür ruhunu, duygularını ve maneviyatlarını yaşatmak için mücadele edecektir, diyerek düşüncelerini ifade etmiştir⁸⁴.

Özel Günlere Dair; Necip Ali Bey, Türk tarihinde 23 Temmuz gününde Meşrutiyetin ilanı ve Lozan Barış Antlaşması gibi iki önemli olayın vuku bulduğuna dikkat çekmektedir. Her iki olayın içerikleri açısından birbirinden farklı olmasıyla beraber ulaşmak istedikleri amacın bir olduğunu, meşrutiyet inkılabı olmasaydı o günkü Türk inkılabına kavuşmanın mümkün olmayacağını ifade ederek, millet ve memleketin ne demek olduğunun meşrutiyet sayesinde öğrenildiğini belirtmektedir. Meşrutiyetin, cumhuriyetle birlikte doğacak olan büyük Türk inkılabının esas unsurlarını içinde barındırmış olduğunu ifade etmiştir. Lozan antlaşmasının önemini anlamak için antlaşmanın ilk sayfasına bakılması gerektiğini söylemektedir. Antlaşma ile bu topraklara şeref ve haysiyet sahibi tam müstakil bir devlet getirildiğinin herkes tarafından bilindiğine, yeni Türkiye'nin ahlak ve cemiyet telakkisinin ilk kez Lozan'da doğduğuna vurgu yapmıştır. Lozan'ın arkasında olan büyük Türk zaferini memleketin hayır ve çıkarına kullanmanın büyük irade ve yüksek bir zekâyâ mahsus olduğunu söyleyerek bu özelliklerin Milli Şef'in kendisinde olduğunu ve zaferin onun kudretiyle kazanıldığını belirtmiştir⁸⁵.

⁸⁴ "Türk Milletinin Sınırları Her Türlü Tehdide Dayanacak Kadar Kuvvetlidir", *Hakikat*, 23 Birincikanun 1940, S.124, s.1,3

⁸⁵ "23 Temmuz", *Hakikat*, 23 Temmuz 1940, S. 5, s.1,3

26 Ağustos'tan Eylül ayına kadar geçen sürenin Türk milletinin zafer günleri olduğunu belirterek, İstiklal mücadelesinin her memleketin vatansever nesilleri üzerinde ders olacak önemli olaylarla dolu olduğunu yazmaktadır. Bu mücadele ile hep söylenen hasta adamın Türk milleti değil, Türk milletini idare eden Osmanlı saltanatı olduğunu anlaşıldığını belirtmiştir. İstiklal Savaşı ile Tanzimat'tan itibaren meşgul olunan şark-garp kavgasının son bulduğuna, bazılarının zannettiği gibi Dumlupınar'da yenik düşenin garp değil şark olduğuna vurgu yapmıştır. Söz konusu mücadelede başarıya ulaşmak için garp teknik ve kurallarının uygulandığını, garp zihniyetinin yurda sokulmasıyla milletin içinden tüm dünyanın hayretle izlediği büyük komutanların çıkmasına olanak sağlandığını belirterek batıya olan hayranlığını dile getirmiştir⁸⁶. Batıya karşı hayranlığını ve batının izlenmesi gerektiğini yazdığı diğer bazı yazılarında da dile getirmiştir. 30 Ağustos Zafer Bayramı vesilesiyle yazdığı yazıda olduğu gibi 9 Eylül ve 29 Ekim gibi önemli günlerde yazdığı yazılarında da Türk milletinin karakteri, vatanseverliği ve mücadele etme azmini önemle vurgulamıştır.

“*Dil Bayramı*” vesilesiyle yazdığı yazısında bir milleti oluşturan en önemli unsurlardan birinin dil olduğunu, geçen yüzyıldan itibaren dünyaya yayılan milliyetçilik hareketlerinin başında dilin birinci derecede etkisinin olduğunu vurgulamaktadır. Amerika'yı İngiltere'ye bağlayan en önemli unsurun İngiliz dili olduğunu; Türk dilinin de tıpkı Slav, Germen ve Anglo-Sakson dilleri gibi dünyanın büyük dilleri arasında olduğunu belirtmektedir. Yapılan çalışmalarla Türk dilinin dünyanın diğer büyük dilleri kadar zengin ve güçlü olduğunun anlaşıldığını; Türk milletinin ilmi yeteneğini ve aziz özelliklerini sağlamlaştıracak ve maddileştirecek olan Türkçenin ilmi bir zihniyetle araştırılmaya başlandığı gün nedeniyle yapılan bayrama en içten duygularla katıldığını ve kutladığını yazmaktadır⁸⁷.

Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümü olan 10 Kasım 1940 günü kaleme aldığı “*Atatürk'ün Ölümü*” yazısında “*Türk milleti uzun ve ihtiyar tarihinde bu kadar derin bir matem görmemiş ve bu kadar müşterek bir ıstırap duymamıştı*” diyerek Atatürk'ün ölümünün halk üzerindeki

⁸⁶ “Zafer günleri”, *Hakikat*, 29 Ağustos 1940, S. 40, s.1

⁸⁷ “Dil Bayramı”, *Hakikat*, 26 Eylül 1940, S. 68, s.1

etkisini anlatmaktadır. Yazının devamında milli mücadeleye hangi duygularla başlandığını ve Atatürk'ün bu mücadele için neler yaptığını anlatarak daha yapılacak çok iş olduğunu ve Milli Şef'in Mustafa Kemal Atatürk'ün izinde çalışacağını söyleyerek yazısına son vermiştir⁸⁸.

Sonuç

Necip Ali (Küçüka) Bey, Türkiye Cumhuriyeti tarihine dair yazıları okuyan ve İstiklal Mahkemeleri ile ilgili bilgisi olan çoğu kimse tarafından, Ankara İstiklal Mahkemesi üyelerinden ve halkın “*Dört Aliler*” diye nitelendirdiği kişilerden biri olarak bilinmektedir. İstiklal mahkemelerinde savcılık görevini ifa eden, milli mücadeleye inanan ve bunun için çalışmalarda bulunan, birkaç dönem Büyük Millet Meclisinde Denizli mebusu olarak çeşitli görevleri üstlenen, Atatürk ilke ve inkılaplarına sonuna kadar bağlı olan bir kişiliktir. Siyasi hayatına Cumhuriyet Halk Partisi'nde başlayan ve siyasi hayatını bu partide devam ettiren Necip Ali Bey zamanının çoğunu meclis kütüphanesinde geçiren; kadın haklarına, çocuk haklarına ve kamu hukukuna ilişkin çalışmalar yapmış olan dönemin entelektüel insanlarından birisidir. Matbuat hayatına başladığı günden itibaren yazdığı yazılarda dünya meselelerini, dış politikayı, ülke içinde yaşanan iktisadi, siyasi ve sosyal meseleleri değerlendirdiği gibi zaman zaman çözüm önerilerinde de bulunmuştur. 19 Temmuz 1940 tarihinde çıkarmaya başladığı Hakikat Gazetesinde de yazdığı yazılarda gündemi yakından takip ettiği, meseleleri irdelediği ve sorunlara çözüm önerilerinde bulunduğu görülmektedir.

Hakikat gazetesinde yazdığı yazılara bakıldığında dış politikaya dair üzerinde en fazla durduğu noktalardan biri Balkanlar olmuştur. Devam etmekte olan Dünya Savaşı karşısında Türkiye'nin ikiyüzlü politika uyguladığına dair suçlamalara, ülkenin kendisine özgü ve milli menfaatleri göz önünde bulundurarak hareket ettiğine dair cevaplar vermiştir. Yazılarında ayrıca milliyetçiliği, halkçılığı, inkılapçılığı ve devletçiliği de açıklıkla görülebilmektedir. Bu çalışmada yer alan Hakikat Gazetesinin İstanbul Üniversitesinin dijital gazete arşivinden elde edilen son sayısı 31 Aralık 1940 tarihine aittir. Asım Bezirci'nin “*Sebahattin Ali*”

---

⁸⁸ “Atatürk'ün Ölümü”, *Hakikat*, 10 İkcinceşrin 1940, S. 11, s.1-2

isimli eserinde verdiği bilgilere dayanılarak Hakikat Gazetesinin 10 Kasım 1941 tarihine kadar yayın hayatına devam ettiği ve sahibinin de Cemal Hakkı Selek olduğu sonucuna varılabilir. Gazetenin diğer sayılarının özel koleksiyonerlerin veya şahısların elinde olma ihtimali oldukça yüksektir. Necip Ali Bey'in ölümünün ardından onun hayatına dair yazılan yazılarda ölümüne kadar gazete işleri ile uğraştığı ve bu yüzden çok yorulduğu da söylenmektedir. Gazetenin diğer sayıları ortaya çıktığında ne kadar süre ile yayımlandığı kesinleşecektir.

Necip Ali Bey'in Makaleler İndeksi

- 19 Temmuz 1940, S.1, s.1,3, "Biz Niçin Böyleyiz?"
- 20 Temmuz 1940, S.2, s.1,3, "Sulh Olacak mı?"
- 21 Temmuz 1940, S.3, s.1, "Müsyö Roosevelt'in Namzetliği"
- 22 Temmuz 1940, S.4, s.1, "Führer'in Nutku"
- 23 Temmuz 1940, S.5, s. 1,3, "23 Temmuz"
- 24 Temmuz 1940, S.6, s.1, "Führer'in Nutku Etrafında"
- 25 Temmuz 1940, S.7, s.1, "Lord Halifaks'ı Dinlerken"
- 26 Temmuz 1940, S.8, s. 1, "Amerika'daki Hareketler"
- 27 Temmuz 1940, S.9, s.1,3, "İdarede Faydalı Bir Adım"
- 28 Temmuz 1940, S.10, s.1,3, "Nüfus Davamız"
- 29 Temmuz 1940, S.11, s.1,3, "Umumi Vaziyete Bir Bakış"
- 30 Temmuz 1940, S.12, s.1-2, "Balkanlarda Siyasi Faaliyet"
- 2 Ağustos 1940, S.13, s.1-2, "Politikamız Kendimize Hastır"
- 3 Ağustos 1940, S. 14, s.1, "Molotofun Nutku"
- 4 Ağustos 1940, S.15, s.1, "Avrupda Açlık"
- 5 Ağustos 1940, S.16, s.1, "İngiltere'ye Hücumdan Vazgeçtiler mi?"
- 6 Ağustos 1940, S.17, s.1-2, "Balkanlar ve Bulgarlar"
- 7 Ağustos 1940, S.18, s.1, "Büyük Buhran İçinde Vazifemiz",
- 8 Ağustos 1940, S.19, s.1-2, "Köyde Sanayi"
- 9 Ağustos 1940, S.20, s.1, "Uzak Şarktaki Hareketler"
- 10 Ağustos 1940, S.21, s.1, "Gene Balkanlar"
- 11 Ağustos 1940, S.22, s.1, "Bulgar ve Rumen Müzakereleri"
- 14 Ağustos 1940, S.25, s.1, "Ticaret Vekilimizin Beyanatu Münasebetiyle"
- 16 Ağustos 1940, S.27, s.1-2, "Yunanistan ve İtalya"
- 17 Ağustos 1940, S.28, s.1, "Milli Şefin Seyahati"
- 19 Ağustos 1940, S.30, s.1-2, "Propagandanın Kuvveti"
- 23 Ağustos 1940, S.34, s.1-2, "Romanya Konuşmaları"
- 27 Ağustos 1940, S.38, s.1, "Türkiye'de Toprak Meselesi"
- 29 Ağustos 1940, S.40, s.1, "Zafer Günleri"
- 31 Ağustos 1940, S.42, s.1,3, "Necip Ali Bey'in Parti Namına Söylediği Nutuk"
- 4 Eylül 1940, S. 46, s.1, "Planlı Çalışma"
- 5 Eylül 1940, S. 47, s. 1, "Bulgar Matbuatı ve Biz"
- 7 Eylül 1940, S.49, s.1, "Rumanyadaki Yeni Hadiseler"
- 8 Eylül 1940, S. 50, s.1, "Fransada Kabine Buhranı"

- 9 Eylül 1940, S.51, s.1-2, *“Dokuz Eylül”*
- 10 Eylül 1940, S. 52, s.1, *“İtalya ve Suriye”*
- 11 Eylül 1940, S.53, s.1-2, *“Ahlaksızlıkla Mücadele”*
- 12 Eylül 1940, S.54, s.1-2, *“Suriye Meselesi Karşısında Araplar”*
- 13 Eylül 1940, S.55, s.1, *“Harbin Yeni Manzarası”*
- 14 Eylül 1940, S.56, s.1-2, *“Çörçil’in Nutku”*
- 15 Eylül 1940, S. 57, s.1, *“Son Günlerin Siyasi Faaliyetleri”*
- 16 Eylül 1940, S.58, s.1-2, *“Memleket Derdleri”*
- 18 Eylül 1940, S.60, s.1-2, *“İtalyan Taarruzu Karşısında Mısır’ın Vaziyeti”*
- 19 Eylül 1940, S.61, s.1, *“Demokrasinin İmtihanı”*
- 20 Eylül 1940, S. 62, s.1-2, *“Hâlâ Anlaşılamayan Bir Hakikat”*
- 21 Eylül 1940, S. 63, s.1, *“Bulgar Zihniyeti”*
- 22 Eylül 1940, S.64, s.1, *“Harbin Yeni Safhalarına Doğru”*
- 23 Eylül 1940, S.65, s.1, *“İstinaf Mahkemelerinin İhyası”*
- 25 Eylül 1940, S.67, s.1, *“Dobruca Türklerinin Halleri”*
- 26 Eylül 1940, S.68, s.1, *“Dil Bayramı”*
- 27 Eylül 1940, S.69, s.1, *“İdare Rejiminin Verimi”*
- 28 Eylül 1940, S.70, s.1, *“Vatan Mefhumunun Manası”*
- 29 Eylül 1940, S. 71, s.1-2, *“Roma Görüşmelerinden Sonra”*
- 30 Eylül 1940, S. 72, s.1, *“Üçlü İttifaktan Sonra”*
- 1 Birinciteşrin (Ekim) 1940, S.73, s1, *“Mihver Devletleri ve İspanya”*
- 4 Birinciteşrin 1940, S.76, s.1, *“Japonya ve Şarkta Yeni Nizam”*
- 7 Birinciteşrin 1940, S.79, s.1-2, *“Trakya’dan İntibalar”*
- 9 Birinciteşrin 1940, S.81,s.1, *“Rumanya Vaziyeti”*
- 10 Birinciteşrin 1940, S.82, s.1, *“Balkanlılara Dair Bir Tekzip Münasebetile”*
- 11 Birinciteşrin 1940, S.83, s.1, *“Rumyanın İşgali karşısında Yeni Vaziyet”*
- 12 Birinciteşrin 1940, S.84, s.1-2, *“Üniversitemiz ve Ecnebi Profesörler”*
- 13 Birinciteşrin 1940, S. 85, s.1, *“Balkanlarda Yeni Vaziyet”*
- 14 Birinciteşrin 1940, S.86, s.1-2, *“Harbin Yeni İnkişaf Safhaları”*
- 16 Birinciteşrin 1940, S.88, s.1, *“Demokrasiler ve Sovyetler”*
- 17 Birinciteşrin 1940, S.89, s.1, *“Anadolunun Sevinci”*
- 18 Birinciteşrin 1940, S.90, s.1, *“Yugoslavya Başvekilinin Nutku Etrafında”*

- 20 Birinciteşrin 1940, S. 92, s.2, "Yunanistanın Jesti"
 21 Birinciteşrin 1940, S. 93, s.1, "Nüfus Sayımı Dolayısıyla"
 22 Birinciteşrin 1940, S. 94, s.1-2, "Türkiye Nereye Gidiyormuş"
 29 Birinciteşrin 1940, S. 101, s.1, "Cumhuriyetin On Yedinci Yıldönümü"
 31 Birinciteşrin 1940, S. 103, s.1, "Bulgar Kralının Nutku"
 3 İkinciteşrin (Kasım) 1940, S. 104, s.1, "Mili Şefimizin Nutku"
 4 İkinciteşrin 1940, S. 105, s.1-2, "Hakkın Tecellileri"
 5 İkinciteşrin 1940, S. 106, s. 1, "Şimdi Bir Sulh Olabilir mi?"
 6 İkinciteşrin 1940, S. 107, s.1, "Ruzvelt Tekrar Seçildi"
 7 İkinciteşrin 1940, S. 108, s.1, "Lord Halifaks'ın Nutku Münasebetile"
 10 İkinciteşrin 1940, S. 111, s.1-2, "Atatürk'ün Ölümü"
 11 İkinciteşrin 1940, S. 112, s.1, "İhtikârla Mücadele"
 12 İkinciteşrin 1940, S.113, s.1-2, "İnönü"
 13 İkinciteşrin 1940, S.114, s.1, "Molotof'un Berlin Seyahati"
 14 İkinciteşrin 1940, S.115, s.1, "İtalyan Denizlerinde İngiliz Zaferi"
 16 İkinciteşrin 1940, S.117, s.1,3, "Mısır Parlamentosunun Açılışı Münasebetile"
 17 İkinciteşrin 1940, S.118, s.1,3, "Hayat Pahallığı Karşısında Vatandaşın Ve Hükümetin Vazifesi"
 18 İkinciteşrin 1940, S.119, s.1,3, "Fransa da Bazı Hareketler"
 19 İkinciteşrin 1940, S.120, s.1-3, "İtalyan Ve Yunan Harbi Karşısında Yugoslavya"
 21 İkinciteşrin 1940, S.122, s.1,3, "Kral Boris'in Seyahati Etrafında"
 22 İkinciteşrin 1940, S.123, s.1,3, "Macarların Mihvere İltihakı"
 23 İkinciteşrin 1940, S.124, s.1,3, "Türk Milletinin Sinirleri Her Türlü Tehdide Dayanacak Kadar Kuvvetlidir"
 24 İkinciteşrin 1940, S.125, s.1,3, "Hepimize Düşen Vazife"
 25 İkinciteşrin 1940, S.126, s.1,3, "Vaziyet Aydınlanıyor"
 26 İkinciteşrin 1940, S.127, s.1-2, "Gene Balkanlar Etrafında"
 27 İkinciteşrin 1940, S.128, s.1,3 "Almanya Acaba İtalya'ya Yardım Edecek Mi?"
 28 İkinciteşrin 1940, S.129, s.1,3 "Yeni Ticaret Vekilinin İşe Başlaması Münasebetile"
 29 İkinciteşrin 1940, S. 130, s.1, "Bulgaristan'da Cereyan Eden Haller"
 30 İkinciteşrin 1940, S. 131, s.1, "Balkan Anlaşmasının İstikbali"

- 1 Birincikânun (Aralık) 1940, S. 132, s.1,3, “Siyasi Ufuklar Her Gün Biraz Daha Açılıyor”
- 2 Birincikânun 1940, S. 133, s.1,3, “Laval Berlin’e Gidiyor”
- 3 Birincikânun 1940, S.134, 1, “Uzak Şarktaki Yeni Hadiseler”
- 4 Birincikânun 1940, S.135, s.1,3, “Yugoslav Milli Birliği ve Prens Pol’ün Nutku”
- 5 Birincikânun 1940, S. 136, s. 1,3, “Türkiye-Bulgaristan”
- 6 Birincikânun 1940, S. 137, s.1,3, “İnönü’nün Türk Gençliğine Hitabı”
- 7 Birincikânun 1940, S. 138, s. 1, “Çok Yerinde Alınmış Bir Tedbir”
- 8 Birincikânun 1940, S. 139, s. 1,3, “Balkanlarda Sulh”
- 18 Birincikânun 1940, S.149, s. 1, “Bulgar Kralının Nutku Ve Yeni Nizam”
- 19 Birincikânun 1940, S.150, s. 1, “İtalya İle Münferid Sulh Olur Mu?”
- 20 Birincikânun 1940, S.151, s. 1,3, “Fransa da Geçen Şeyler”
- 21 Birincikânun 1940, S.152, s. 1, “Namık Kemal in 100 üncü Yıl Dönümü Münasebetile”
- 22 Birincikânun 1940, S.153, s. 1, “Yeni Alınan Bazı Kararlar Dolayısıyla”
- 24 Birincikânun 1940, S.155, s. 1, “Son Vaziyet Karşısında”
- 25 Birincikânun 1940, S.156, s. 1, “Cumhuriyet Halk Partisi Kongresi”

Ek-2. 16 Birinciteşrin 1940, S.88, s.1

**Demokrasiler
Ve Sovyetler**

Beynelmilel meseleler hangi zevayadan tetkik edilirse edilin, milletler arası münasebetlerinde haklı olan esas, menfaattir. Bu gün, dün de olduğu gibi.

Milletlerin birbirleriyle anlaşmaları ve bir manzuma teşkil etmeleri hep bu esasa bağlıdır.

Yeni nizam kurmak isteyen - in arasında geçici bir menfaat mevcut bulunduğu halde demokrasiler arasında da, maddeî ve manevî sahada ve en sınımlı manasile bir menfaat birliği mevcuttur. İşte bu bağdır ki milletlerin mukadderatını belirler ve en çetin davaları hal etmek için birlikte kan dömeğe kadar sevkeder. Dünya, nakimden daha sınımlı bir cihan haline doğru süratle giderken acaba Sovyetlerin bu manzara karşısında vaziyetleri ne olacaktır? diye herkesin sorduğu bir sual vardır. Sovyetlerle müver devletleri harbin arifesinde, bir ademi tecavüz misaki imzalamakla dünya siyaset alanında em - sâli az görülen bir sürpriz yapmışlardır. Sovyetler, M. Molotof'un büyük ve meşhur nutkunda gayet vâzih bir şekilde tebaîye ettirdiği gibi, dünya milletleriyle iyi münasebetler tesis ederek beynelmilel davaları kapsılıklı paktlarla temin etmek sistemini ihtiyar etmiş bulunduğundan kendilerinin Almanlarla anlaşmalarını dahi bu menada almak ve anlamak mecburiyetindedir. Fakat kanaati - size göre, dün nasıl, bilhassa merkezî ve cenubi Avrupada bir Çermen - Slav rekabeti mevcut olmasına, bu gün dahi goce aynı kavta üstünde ve hatta daha geniş bir sahada Nazi - Sovyet menfaatlerinin tam bir tezad halinde bulunması âtiza eder. Üçü - lü pakt, Sovyetlerin emniyetlerini tahvil eden bir vasıta değildir.

... eden bir vasıta değildir. Sovyet güçlerinin ilüclerinden anlaşıldığına göre, üçlü paktın imza edilmeden evvel Sovyetlere malumat verilmiş ve siphe - sı bir çok teminat da gösterilmiştir. Fakat mühver hukuk idâkesine göre, bu gibi skid - lerde daima bir tarafı sıyrlanmakta olduğundan zaman gelince derhal boşamak - onların bir çok de - lillerle sabit olduğu - veçhile - meşhurdur. Yeni nizam kurmak isteyenlerin Avrupa ve Asyanın istatüsü melek olan Sovyetlerle de anlaşmaları icab ederdi. Val - hasıl yeni nizam, demokrasilere olduğu kadar Sovyetlere de müvazir bir harekettir.

Bu bakımdan yeni nizamla - ra prensip ve teâkki itibarın Sovyetlerle bir düşünümünceğini sıyırabiliriz. Şimdiye kadar, bi - çim demokrasilerin Sovyetler karşısında iyi niyet hareketleri yapılmamış da kötü hareket - leri de görülmüş değildir.

Çünkü bunlar her milletin iç istatüsüne hüsnat etmek, her milletin serbest inkişafına riayet etmemek ve beynelmilel doğacak bütün davaları sulh yoldu hal - te birleştirmesi halinde bulundukları men geleneği ihtimal dahilinde değildir. Hatta sulha olan pek az istatüsüne başlıklarına aç ne - kade istatüsüne de gücünü gösterir. Şu halde mühver dışında bulunan bütün dünya milletlerinin men - faatları da bunlarla bir olmak üzere Sovyetlerin son Ri - çim faaliyetinde aldıkları va - zih bir sınımlı kadar gayret men - faatında sınımlı gücünü gösterir. Sovyetler siciî M. Maykiski'ye karşı tarafından gösterilen teza - vürlüğü Amerikalilerin evvelce - ne istatüsüne edilen yedi milyar do - larlık borçlarını ve bundan baş - larından 100 milyon tonluk sarmç ge - reklerini Sovyetler tarafından talep edilerek kullanılmamasına istatüsüne dâhat edilmeğe değer kâdınlar olarak nazara alınma - ktır.

İngiltere ve Amerikada Sov - yetlere karşı gösterilen bu cem - iet ve hareketlerden daha e - tken sâli bir hüsnat varmak - tır. Necip Ali KÜÇÜK A

Kaynakça

Arşiv Kaynakları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, 30.10.0.0, 6.31.26, Dosya ek:6

BCA, 30.10.0.0, 6.37.14, Dosya ek:6

BCA, 30.10.0.0, 6.37.15, Dosya ek:6

BCA, 272.0.0.12, 54.135.1

BCA, 490.1.0.0, 201.796.5

TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 2, c. V., (11.02. 1924)

TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 2, c. XXXIII., (18.06.1927)

TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 3, c. X., (4.4.1929)

TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem 4, c.XXV., (6.12.1934)

Sürelî Yayınlar

Adliye Ceridesi

Cumhuriyet Gazetesi

Hakikat Gazetesi

Resmî Gazete

Tan Gazetesi

Ulus Gazetesi

Vatan Gazetesi

Kitap ve Makaleler

Aybars, Ergün, *İstiklal Mahkemeleri*, Doğan Kitap, 2. Baskı, İstanbul, 2018
Aydoğan, Bedri, "Sebahattin Ali'nin Yaşamı ve Yapıtlarına Genel Bir Bakış",
Ed: Nurettin Demir - Faruk Yıldırım, *Mehmet Özmen Armağanı*, Adana, 2014,
s.75

Bezirci, Asım, *Sebahattin Ali*, 2. Basım, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2007

Bursalı, Osman Safa, "Şol Yel Esip Geçmiş Gibi: Türk Hukuk Düzeninde Köy
Enstitüleri", *Köy Enstitüleri Felsefesini Geleceğe Taşımak*, Editörler: Mehmet
Şahin, Mustafa Aydın Başar, Yayınevi Rating Academy, Çanakkale, 2019

Can, Muhammet-Esengül Sağlam Can, "Kürk Mantolu Madonna'nın
Yükselişi", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: Aralık 84, 2018, s.
464-477

Erdal, İbrahim, "Ülkü Mecmuasına Göre Erken Cumhuriyet Dönemi Nüfus
Politikası (1923–1938)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü
Atatürk Yolu Dergisi*, S 48, 2011, s. 779-791

İnan, Afet, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, Yeni Baskıyı Hazırlayan:
Arı İnan, Türkiye İş Bankası Yayınları, 8. Baskı., İstanbul, 2009

İnan, Süleyman, *Atatürk Döneminin Entelektüel Bir Politikacısı Necip Ali Küçüka*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2013

İnan, Süleyman, "Denizli Halkevi Dergisi: İnanç (1937-1946)", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 15, S.15, 2004, s.83-87

İnan, Süleyman, "Denizli'deki Halkevleri ve Faaliyetleri (1932-1951)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S 25-26, 2000 s. 135-157

İstiklal Mahkemeleri, TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı Adına Yayımlayan Dr. İrfan Neziroğlu, TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı Yayınları, C.I, Ankara, 2015

Kodal, Tahir, "Milli Mücadelede Denizli ve Önemi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.14, S.42, 1998, s.1021-1043

Korkmaz, Ramazan, "Sebahattin Ali-İnsan ve Eser", Yayımlanmamış D. Tezi, *Fırat Üniversitesi SBE*, Elazığ, 1991

Özdemir, Nuray, "Türk Kadınına Milletvekili Seçme ve Seçilme Hakkı Tanınması Üzerine Yapılan Kutlamalar", *Journal of History Studies*, Volume 6 Issue 5, September 2014, p. 177-191

Sertel, Savaş-Şahin Yedek, "İttihat Ve Terakki'nin Küçük Efendisi: İaşe Nazırı Kara Kemal Bey'in Hayatı Ve Faaliyetler", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl 8, Sayı XXIV, 2015, s. 377-403

Turan, Şerafettin, *Türk Devrim Tarihi, Yeni Türkiye'nin Oluşumu (1923-1938)*, Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2013

Turan, Murat, "Türkiye'de Kemalist Basının Gelişim Aşamaları Ve Birinci Basın Kongresi (1935)", *Belgi Dergisi*, S.20, 2020, s.2511-2535

Turgut, Hulusi, *Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları*, İş Bankası Kültür Yayınları, 23. Baskı, İstanbul, 2020

Uzun, M. İsmet, "Ali Kemal (1867-1922)", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. II., İstanbul, 1989, s.405-408.

Extended Abstract

Necip Ali (Küçüka) Bey is generally known as a legist because he is the prosecutor of the Ankara Independence Courts. Although it is stated in the studies about him that he published the Hakikat Newspaper, it has been mentioned that no issue of the newspaper could be reached. One of the 55 newspapers published between 1928-1942 in the newspaper archive of Istanbul University, which was opened within the scope of the *Project of Viewing History from the Newspaper* in 2020, was reached. Thanks to this project, we had the opportunity to examine all the issues of the Newspaper, which started its publication life on July 19, 1940, until the date of the 31st BirinciKânun (December) 1940. In the study, first of all, Necip Ali Bey's life was explained, then the general frame of the newspaper Hakikat was drawn and the topics that he frequently discussed in his articles published in the newspaper were explained under the titles. By trying to evaluate the articles published in the newspaper objectively, his perspective and thoughts towards the developments were seen. The main source used in the study was the Hakikat Newspaper. While creating the text of the article, the Turkish Grand National Assembly Minutes Document, the Presidency Republic Archive, Adliye Journal, Süleyman İnan's book named Necip Ali Küçüka an Intellectual Politician of the Atatürk Era published in 2013, various research works and newspaper news were used as sources.

The full name of Necip Ali Bey, who was born in Denizli in 1892, is Ahmet Necip Küçüka. His mother is Fatma Huriye Hanım, and his father is Ali Bey from Küçük Ağa Zades, who is busy with the timber business. Together with his brother Ferit, they used their father's name, Ali, as a middle name, and they took the surname Küçüka after the surname law entered into effect in 1934. After graduating from Denizli High School, which is the only high school in Denizli, in 1909, he entered Istanbul Faculty of Law. When he was in his last year of law school, he left his education due to the war and took charge in the First Caucasian Corps. He attended the Sivas Congress as the youngest member and worked actively during the national struggle. He is one of those who say that the congress should not be based on any party and that the aim should only be to save the Turkish homeland. He entered the parliament as a Denizli deputy and held various positions there for five terms. During the five

terms that he was a member of parliament, he actively participated in the work of the parliament, especially in legal matters, and made opinions and suggestions. He expressed his views in the studies carried out in connection with preparation the law of culling of harmful animals, the civil procedure code and the criminal procedure code.

Due to the Sheikh Said revolt that started in February 1925, the Law of Takrir-i Sükûn was enacted within the scope of the measures taken by the government of the period. Based on this law, the first Independence Courts, which were abolished after the War of Independence, were re-established in Istanbul and Ankara. Ali (Çetinkaya) Bey as the President of the Ankara Independence Court, Mustafa Necati as the Prosecutor; Kılıç Ali, Ali Zırh and Reşit Galip were appointed as members. However, due to the excuse presented by Mustafa Necati, Necip Ali Bey was chosen instead. Since four of the members of the court were named Ali, the Ankara Independence Court was also called the "*Court of Four Alis*" among the people. The Ankara Independence Court, which has the feature of a traveling court, has held trials in different parts of the country such as İzmir, Sivas and Maraş. Among the most well-known cases of the court are the Sheikh Said Rebellion, the Hüseyin Cahit Yalçın case, the Communism Propagandaists case, the closure of the Progressive Republican Party, the İzmir Assassination and the Unionists' case. Necip Ali Bey asked to speak during the İzmir trials and stated that the case had two dimensions according to the available evidence. He stated that the first was the assassination of the President, and the second was the "Black Gang" case involving former Unionist leaders who wanted the government to be overthrown and acted for it, and demanded that the case should be heard in Ankara. This request was accepted by the court board and the case was divided into two as the İzmir Assassination and the Unionists case. He also highlighted Kara Kemal as the biggest perpetrator in the assassination of Atatürk.

As a member of the General Administration Committee of the Republican People's Party, Necip Ali Bey, at the head of the Office of the People's Houses, made important contributions to the cultural studies of the People's Houses during the establishment and expansion period. He stated that he considered the opening of the People's Houses as a

national revolution movement, like the proclamation of the Republic and the Lausanne victory. In addition to his articles in *Ülkü* and *İnanç* journals published by People's Houses, he has political and social articles and legal studies published in various newspapers and journals. He attended the First Press Congress held on 25-27 May 1935 on behalf of the Republican People's Party and made an important speech on the importance of the Turkish press to act together with the revolutions. He also took into account the principles that he emphasized in this speech in his writings until his death. It should be noted that he wrote three books in 1931 Women's Law, 1936 Children's Law, and 1937 Universal Public Law. Necip Ali Bey described the Institutes as a development that will increase the number of primary school graduates in the country to the expected level in his article he wrote in *Ulus* Newspaper on April 19, 1940, after the adoption of the Law No. 3803 on Village Institutes, dated April 22, 1940. Necip Ali Bey, who wrote articles for *Vatan* and *Cumhuriyet* newspapers as well as *Ulus* newspaper, started to publish the *Hakikat* Newspaper on 19 July 1940 as its leader writer and concessionaire.

Cemal Hakkı Selek is the executive editor and the editor-in-chief of the newspaper, which started to be published on 19 July. All issues of the newspaper published from the date of its first publication to 31 December 1940 are available. There are various information that the newspaper was published after 31 December. Among them are the doctoral thesis named "Sebahattin Ali-Human and Artwork" and the work named *Madonna in a Fur Coat*. According to the information given in these sources, the novel *Madonna in a Fur Coat* was published under the name of "The Big Story" in the newspaper *Hakikat* between 18 December 1940 and 8 February 1941. It is also stated that the newspaper was not published on January 14-15, 1941 for an unknown reason, since 8-10 January 1941 was a holiday. Necip Ali Bey, who has many articles and writings in newspapers and journals such as *Ulus* Newspaper, *Ülkü* Journal and *Adliye Ceridesi*, wrote editorial articles about the agenda almost every day on the first page of the Newspaper. In the 110 issue of the newspaper we examined; The course of the 2nd World War, the speeches of the presidents of the countries, the economic situation and the policies applied in the economy, the population and population policy, Turkey's view of the war and the

politics it implemented, Republic Day, August 30 Victory Day and Mustafa Kemal Atatürk's death anniversary it is possible to see his thoughts on the relationship in these articles. Necip Ali Bey did not write for the newspaper for 12 days in August, 6 days in September, 14 days in October, 3 days in November and 17 days in December. There is no information about why he did not write in the newspaper. However, on December 30, 1940, he wrote a letter of thanks to those who sent him condolence messages for his father's death. This shows that the fact that he did not write in December may be related to his father's condition.

When we look at the articles in the newspaper, which is published in the form of four pages every day, it is seen that there are news about current events in Europe and the world, news about the countries involved in the war, economic, social and political developments, domestic politics and the reflections of the war on the country's economy. It is understood that the news and articles in the newspaper were written in a style that was generally supportive of the administration and policies of the current period, and in some cases, critical. In addition, sports, women, children, novels, stories, anecdotes; puzzles, job advertisements, advertisements of public institutions, sections on legal and current social events, various drug, bank and cinema advertisements are also included. In the first issue of the newspaper, Necip Ali Bey's "Why Are We Like This?" an article has been published. In the article in the first column on the first page, it is mentioned how the right decision was taken by staying out of the war that has affected the whole world and will continue its effect for many years. At the same time, it is written that the aim of the Turkish state is to examine the situation and direct the policy in this way according to its own national interests, not the interests of any state. Necip Ali Bey states that one of the important issues to be emphasized is the population issue, that the Republican regime attaches importance to this issue and that he has established a mandate to deal with resettlement and immigration matters for this purpose. However, he also states that the government does not deal with this issue as a whole and puts these studies in the background. His first article in which he explained his views on the Balkans was published on 30 July. During the period of publication of the newspaper, he continued to write his views

and thoughts on the Balkans in many issues. The most important thought of the Balkan intelligence is the idea of Balkan Union; however, he emphasized that this idea was not yet mature in the national consciousness of some Balkan nations. He stated that some Balkan nations care more about daily politics and act to expand their borders to the detriment of their neighbors.

In his article he wrote on the occasion of "Language Day", he emphasized that language is one of the most important elements that make up a nation, and that language has a primary influence on the nationalist movements that have spread to the world since the last century. The most important element connecting America to England is the English language; He stated that the Turkish language is among the major languages of the world, just like the Slavic, Germanic and Anglo-Saxon languages. He states that with the studies carried out, it is understood that the Turkish language is as rich and powerful as the other major languages of the world. He writes that he sincerely celebrates the holiday held on the occasion of the day when Turkish language, which will strengthen and materialize the scientific talent and saintly characteristics of the Turkish nation, began to be researched with a scientific mentality. In his article titled "Atatürk's Death", which he wrote on November 10, 1940, the anniversary of Mustafa Kemal Atatürk's death, he said, "The Turkish nation has never seen such deep mourning in its long and old history, and it has never felt such a common anguish." described its effect. In the continuation of the article, he ended his article by explaining the feelings of starting the national struggle and what Atatürk did for this struggle, saying that there is still a lot of work to be done and that the National Chief will work in the footsteps of Mustafa Kemal Atatürk.

Necip Ali (Küçüka) Bey is known by most people who read the articles on the history of the Republic of Turkey and have knowledge of the Independence Courts, as a member of the Ankara Independence Court and as one of the people whom the public describes as the "Four Alis". He is a person who fulfills the duty of prosecutor in the independence courts, believes in the national struggle and works for it, has assume various duties as a Denizli deputy in the Grand National Assembly for several terms, and is fully committed to Atatürk's

principles and reforms. Necip Ali Bey, who started his political life in the Republican People's Party and continued his political life in this party, spent most of his time in the parliamentary library; he is one of the intellectual people of the period who has worked on women's rights, children's rights and public law. In the articles he wrote since the day he started his press life, he evaluated world issues, foreign policy, economic, political and social issues in the country, as well as offered solutions from time to time. It is seen that he followed the agenda closely, examined the issues and suggested solutions to the problems in the articles he wrote in the Hakikat Newspaper, which he started to publish on July 19, 1940.

The article written by Refik İnce, a close friend of Denizli deputy Necip Ali Bey, who passed away on 28.09. 1941, is included in the Adliye Journal. Refik İnce stated that after his words of praise, he started working to write the Sivas Congress before he died, and that he became the head of the newspaper Hakikat; but he stated that this work tired him. Looking at the articles he wrote in the newspaper Hakikat, one of the points he focused on most about foreign policy was the Balkans. He responded to the accusations that Turkey had implemented a hypocritical policy in the face of the ongoing World War, that the country was acting by taking into account its own national interests. Nationalism, populism, revolutionism and statism can also be clearly seen in his writings. The last issue of the Newspaper, which is included in this study, reached from the digital newspaper archive of Istanbul University, belongs to December 31, 1940. Based on the information given by Asim Bezirci in his book titled "Sebahattin Ali", it can be concluded that the Newspaper continued its publication life until November 10, 1941 and its owner was Cemal Hakkı Selek. It is quite possible that other issues of the newspaper are in the hands of private collectors or individuals. In the articles written about Necip Ali Bey's life, after his death, it is also said that he was busy with newspaper works until his death and that's why he was very tired. When the other issues of the newspaper appear, it will be finalized for how long it was published. All the issues published between 19 July 1940 and 31 December 1940 of the Hakikat Newspaper, which was used as the main source in the study, were examined and all the articles by Necip Ali Bey were read and evaluated. While creating the text of the article, the

Turkish Grand National Assembly Minutes Document, the Presidency Republic Archive, Adliye Journal, Süleyman İnan's book named Necip Ali Küçüka, an Intellectual Politician of the Atatürk Era published in 2013, various research works and newspaper news were used as sources.